

บทที่ 4

ข้อมูลพื้นฐานของเรือนพื้นถิ่นเกาะยอ

ในบทนี้จะเป็นการดำเนินการตามแผนงานวิจัยในการเข้าสำรวจพื้นที่ที่ทำการศึกษาโดยการสำรวจในบริเวณพื้นที่ตำบลเกาะยอ เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะกายภาพโดยรวมและข้อมูลพื้นฐานต่างๆที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่เรือนพื้นถิ่นเกาะยอที่ยังหลงเหลืออยู่ในสภาพปัจจุบันและเรือนเกาะยอที่ได้มีการซ่อมแซมแล้ว เพื่อเป็นข้อมูลไปใช้ในการวิเคราะห์หาเทคโนโลยีการผลิตผนังไม้และนำไปสู่เทคโนโลยีการซ่อมแซมผนังไม้ได้ต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังหัวข้อดังต่อไปนี้

- 4.1 ข้อมูลทั่วไปของเกาะยอ
- 4.2 ความเชื่อในการปลูกเรือนของชาวเกาะยอ
- 4.3 เรือนพื้นถิ่นเกาะยอ
- 4.4 ปัญหาของเรือนที่ทำให้เกิดการซ่อมแซม

4.1 ข้อมูลทั่วไปของเกาะยอ

4.1.1 ประวัติศาสตร์ ชุมชนเกาะยอ

เมืองสงขลาเป็นเมืองชายทะเลที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานแห่งหนึ่งของภาคใต้ ตั้งอยู่บนแหลมมลายูฝั่งตะวันออก เนื้อที่ 7150 ตารางกิโลเมตร เมืองสงขลาแรกที่ตั้งอยู่บริเวณอำเภอจะทิ้งพระในปัจจุบัน เรียกชื่อเมืองว่า สิงหลา (สิงหะลา) เพราะพ่อค้าอินเดีย อาหรับ และเปอร์เซีย ซึ่งแล่นเรือผ่านมาค้าขายตามแถบแหลมมลายู เห็นเกาะ 2 เกาะตั้งอยู่ในทะเลเห็นรูปสิ่งสองตัว ใฝ่ปากทวารทางเรือเข้าสู่เมืองสติง (เกาะหนูเกาะแมว) ชาวอินเดียจึงเรียกชื่อเมืองว่า สิงหลา ครั้นเมื่อพวกมลายูมาติดต่อกับเมืองสติง แต่เรียกเพี้ยนไปเป็น “เซ็งกอร่า” แต่เมื่อฝรั่งมาติดต่อกับเมืองสติงจึงเรียกตามมลายูว่า “เซ็งคอรา” แต่เพี้ยนเป็น “เซ็งกอร่า” และกลายเป็นจังหวัดสงขลาในปัจจุบัน ในสมัยพระนารายณ์มหาราช ได้ปรากฏแผนที่แสดงการเดินทางของนาย เมอร์ซีเออร์ เซอ วาเลียร์ เดอ ไชม็องต์ ราชทูตของสมเด็จพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 แห่งฝรั่งเศสเดินทางมาเมืองไทย จะสังเกตได้ว่าแผนที่ซึ่งวาดยังไม่เส็จสมบูรณ์แลเห็นเพียงเกาะ ใหญ่่น้อย ยังมีได้เป็นทะเลสาบสงขลาตามที่เห็นในปัจจุบัน โดยตำแหน่งที่ตั้งของเกาะยอแล้วตั้งอยู่ในทะเลสาบสงขลาตอนล่าง⁷

7 นกคณ ดวงแก้ว . แนวความคิดในการอนุรักษ์และพัฒนาสถาปัตยกรรมเรือนพื้นถิ่นเกาะยอ จังหวัด สงขลา .

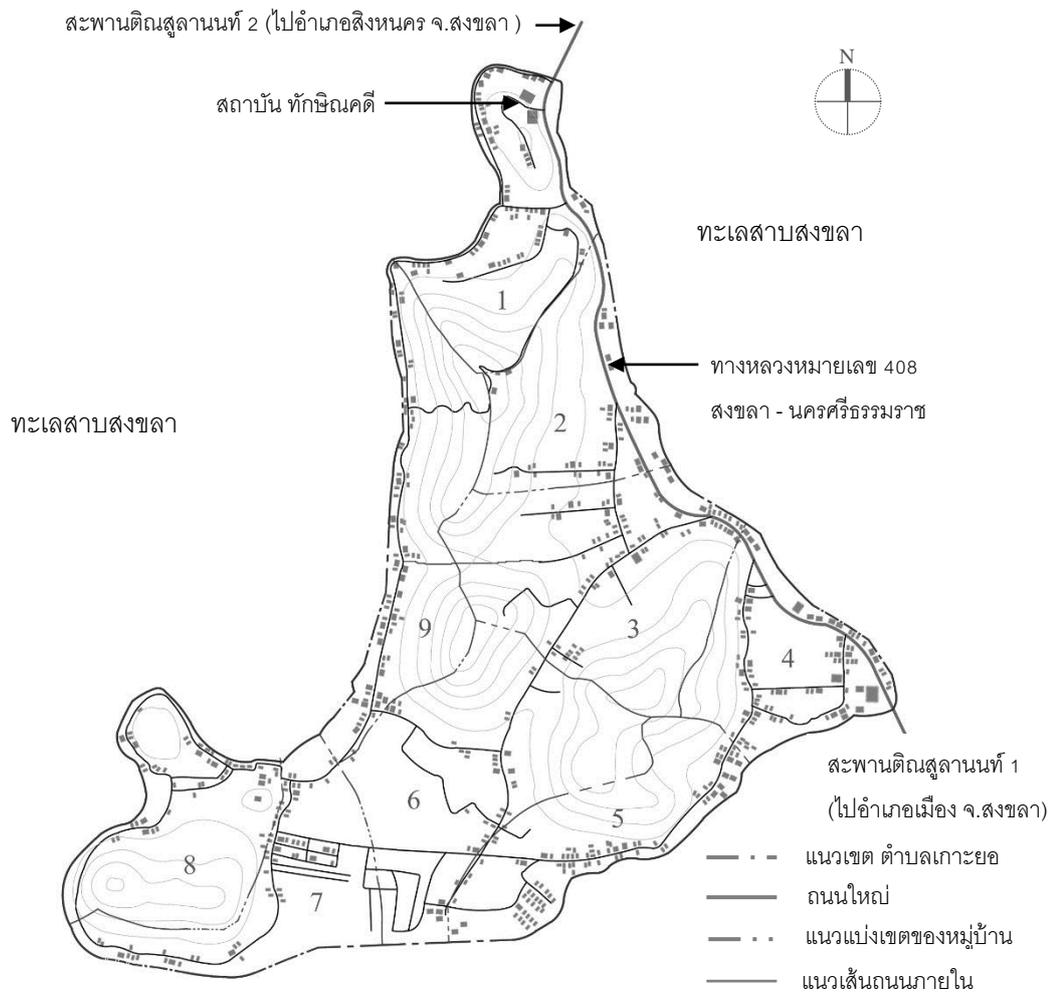
ภาพที่ 4.1 แสดงแผนที่สยามซึ่งคุณพ่อ Placide จัดทำขึ้นในปี ค.ศ. 1686 (ที่มา : หอจดหมายเหตุ
 เหตุการณ์สำคัญกรุงศรีอยุธยา)

4.1.2 การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชาวเกาะยอ

เกาะยอในยุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์มีสภาพเป็นป่าเขายังไม่มีผู้คนอพยพเข้าไปตั้งถิ่นฐาน ต่อมาในสมัยตอนปลายสุโขทัยและสมัยอยุธยา จึงเริ่มพบหลักฐานเกาะยอในแผนที่ภาพกัลปนา วัดพะโคะ (หอสมุดแห่งชาติ) จ.ศ. 977 (พ.ศ. 2158) ซึ่งมีภาพเกาะยออยู่ตอนปลายสุดของแผนที่ที่เขียนเป็นรูปภูเขา ระบุไว้ว่า “เขาเกาะยอ” ภาพเขาเกาะยอแสดงเป็นรูปเขาดินมีพรรณไม้ปรากฏบนภูเขา แต่ไม่แสดงให้เห็นถึงรูปสัตว์ป่า⁸ นอกจากนี้เกาะยอยังปรากฏอยู่ในแผนที่เมืองสงขลา เขียนขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2230 โดยนายมองเดียร์ เดอลามาร์ วิศวกรชาวฝรั่งเศสแผนที่ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ามีชุมชนบนเกาะยอเกิดขึ้นแล้วอย่างน้อย 9 ชุมชน ชุมชนส่วนใหญ่ตั้งอยู่บนที่ราบเชิงเขาริมฝั่งทะเลรอบ ๆ ภูเขาทางทิศใต้ ทิศตะวันออกและทิศตะวันตกของเกาะยอ ซึ่งปัจจุบันตรงกับบริเวณเขาหัวหรั่งเขาสวนใหม่ และเขาภูมิ การตั้งถิ่นฐานของชุมชนเริ่มแรกบนเกาะยอน่าจะตรงกับบริเวณ บ้านนาถิน บ้านป่าโหนด

8 ชาญณรงค์ เทียงธรรม. ศึกษาแผนที่ภาพกัลปนาวัดพะโคะ อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา. 2544. หน้า 65

กลุ่มชนพวกแรกที่อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน บนเกาะยออย่างน้อยในสมัยอยุธยา เล่าขานกันว่าเป็นกลุ่มคนจีนอพยพจากชุมชนบ้านน้ำกระจาย บ้านน้ำน้อย และบ้านทุ่งหวัง ดังคำบอกเล่าของนายธานี ไพโรจน์ภักดี อดีตกำนันตำบลเกาะยอ (สัมภาษณ์นายธานี ไพโรจน์ภักดี ที่สถาบันทักษิณคดีศึกษา หมู่ที่ 1 ตำบลเกาะยอ อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา เมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2548)⁹

ภาพที่ 4.2 แสดงแผนที่ตำบลเกาะยอ (ที่มา : ผู้วิจัย เดือน มกราคม พ.ศ.2556)

ที่ตั้งแลอาณาเขต เกาะยอเป็นเกาะที่ตั้งอยู่กลางทะเลสาบสงขลาตอนล่าง มีฐานะเป็นตำบลหนึ่งใน อำเภอเมืองสงขลาจังหวัดสงขลา มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ต่าง ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ จุดทะเลสาบสงขลา เขตเทศบาลเมืองสิงหนคร อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

⁹ สุธิวงค์ พงศ์ไพบุลย์. พุทธศาสตร์กับกลุ่มทะเลสาบสงขลาฝั่งตะวันออกสมัยกรุงศรีอยุธยา (รายงานการวิจัย) .

ทิศใต้ จดทะเลสาบสงขลา เขตองค์การบริหารส่วนตำบลพะวง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันออก จดทะเลสาบสงขลา เขตองค์การบริหารส่วนตำบลพะวง อำเภอเมืองสงขลา จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันตก จดทะเลสาบสงขลา เขตองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

เกาะยอมีเนื้อที่รวมทั้งพื้นน้ำ 17.95 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 11,220 ไร่ และมีเนื้อที่เฉพาะพื้นดินเพียง 15 ตารางกิโลเมตร หรือ 9,375 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่ใช้ในการเกษตร คือ ปลูกสวนผลไม้ ประมาณ 3,800 ไร่ ปลูกยางพารา ประมาณ 3,200 ไร่ และพื้นที่การเกษตรอื่น ๆ 2,275 ไร่

4.1.3 สภาพทางภูมิศาสตร์

ลักษณะภูมิประเทศ เกาะยอมีสภาพทางกายภาพเป็นเกาะ มีน้ำล้อมรอบกาะทะเลสาบสงขลา ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขา เนินเขา และที่ราบซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ภูเขาและเนินเขา พื้นที่เกาะยอส่วนใหญ่เป็นเนินเขาและภูเขาสูงประมาณ 10 – 151 เมตร โดยมีเขาภูฎเป็นภูเขาสูงสุดประมาณ 151 เมตร มีลักษณะเป็นภูเขาหินและเนินเขา ดินลูกรัง ตั้งเรียงรายในแนวเหนือ – ใต้ นอกจากนี้ ยังมีภูเขาและเนินเขาเล็ก ๆ อีกจำนวนหนึ่ง

2. ที่ราบ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาและเนินเขา จึงทำให้พื้นที่ที่เป็นที่ราบลุ่มมีน้อยมาก ดังนั้นพื้นที่ราบที่พบส่วนใหญ่ จึงเป็นที่ราบระหว่างเนินเขา นอกจากนี้ ยังมีที่ราบตามเนินเขาที่มีความลาดชัน ประมาณ 45 องศา พื้นที่บริเวณเป็นที่ราบนี้ใช้เป็นที่ตั้งบ้านเรือนและทำนา ทำสวนผลไม้ สวนผัก สวนสวนยางพารา นิยมปลูกไว้บนภูเขาหรือเนิน

3. อ่าว เนื่องจากเกาะยอเป็นเกาะที่มีน้ำล้อมรอบ จึงทำให้พื้นที่ส่วนหนึ่งเว้า ๆ แหว่ง ๆ หรือเรียกว่า อ่าวที่เกิดขึ้นจากการกระทำของธรรมชาติ ซึ่งมีประโยชน์ในการหลบคลื่นลมในอดีต ใช้เป็นที่จอดเรือหรือท่าเรือ

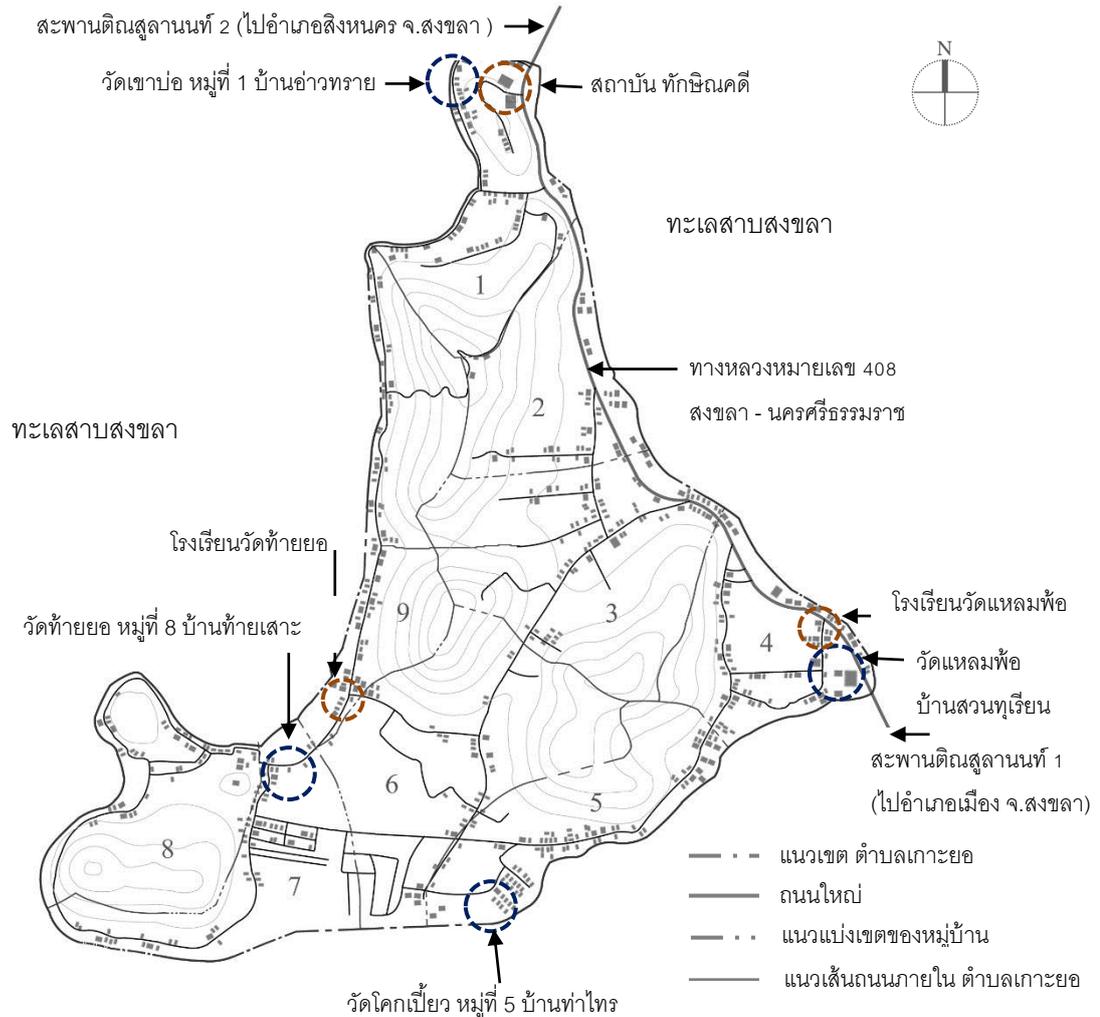
4. แหล่งน้ำ เกาะยอมีแหล่งน้ำธรรมชาติน้อยมากเนื่องจากพื้นที่เป็นที่สูง มีน้ำทะเลล้อมรอบ แหล่งน้ำที่พบส่วนใหญ่ จึงเป็นบ่อน้ำที่ประชาชนขุดขึ้นเพื่อใช้ในการอุปโภคและบริโภค นอกจากนี้ บริเวณเกาะยอจะมีน้ำใต้ดินในปริมาณสูง ในฤดูมรสุมจะมีตาน้ำไหลลงจากภูเขาซึ่งพบอยู่ทั่วไปบริเวณภูเขาในเกาะยอ

ลักษณะภูมิอากาศ ภูมิอากาศบนเกาะยอ มีสภาพไม่ต่างไปจากพื้นที่อื่น ๆ ของภาคใต้ ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ คือ มี 2 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม เนื่องจากอยู่ใกล้ทะเล มีกระแสลมและไอน้ำ

พัดผ่าน ทำให้อากาศร้อนเบาบางลงฤดูฝนมี 2 ช่วง ได้แก่ ช่วงมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคมเป็นช่วงที่ฝนตกไม่มากนักช่วงที่2เป็นช่วงมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคมเป็นช่วงที่ฝนตกมากกว่าช่วงแรก

4.1.4 สภาพทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม

สภาพสังคม และเศรษฐกิจ

ภาพที่ 4.3 แสดงแผนที่ที่ตั้ง วัดและโรงเรียนตำบลเกาะยอ(ที่มา : ผู้วิจัย เดือน มกราคม พ.ศ.2556)

การประกอบอาชีพโดยทั่วไปของชาวเกาะยอ เป็นแบบผสมผสานกันระหว่างการเกษตร การประมงและอุตสาหกรรมในครัวเรือนการเกษตรที่สำคัญคือ การทำสวนผลไม้และสวนยางพารา การประมง มีทั้งการออกจับกุ้ง ปลา ตามธรรมชาติในทะเลสาบสงขลา และการเลี้ยงปลากะพงขาวในกระชัง ส่วนอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่เป็นที่รู้จักกันทั่วไปของเกาะยอ คือ การทอผ้า

นอกจากอาชีพดังกล่าวชาว เกาะยอในปัจจุบันยังตื่นตัวในเรื่องการค้าขาย โดยเฉพาะผู้ที่ตั้งบ้านเรือนอยู่สองข้างทางหลวงสงขลา – นครศรีธรรมราช จะพยายามลงทุนทำการค้าโดยเปิดร้านอาหาร เครื่องดื่ม และของชำ

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนประชากรของตำบลเกาะยอ (ที่มา : ข้อมูล จปฐ. ปี 2554)

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร		รวม	หมายเหตุ
			ชาย	หญิง		
1	บ้านอ่าวทราย	157	284	253	537	
2	บ้านดิน	73	89	61	150	
3	บ้านนอก	194	263	242	505	
4	บ้านแหลมพ้อ	150	188	165	353	
5	บ้านท่าไทร	106	169	148	317	
6	บ้านนาถีน	144	243	221	464	
7	บ้านป่าโหมด	93	113	116	229	
8	บ้านห้วยเขาชะ	54	66	50	116	
9	บ้านสวนใหม่	89	159	168	327	
รวม		1060	1574	1424	2998	

ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม แม้ชาวเกาะยอส่วนใหญ่จะมีเชื้อสายจีนแต่เวลาผ่านไปความเป็นจีนก็เริ่มน้อยลง ฉะนั้นจึงถือได้ว่าชาวเกาะยอทั้งหมดในปัจจุบันเป็นคนไทยและนับถือศาสนาพุทธ ประเพณีที่สำคัญของชาวเกาะยอ คือ

1. ประเพณีแห่ผ้าขึ้นเขาภูมิประเพณีแห่ผ้าขึ้นเขาภูมิเป็นประเพณีที่สืบเนื่องมาจากความเชื่อเกี่ยวกับสมเด็จพระเจ้าเกาะยอหรือสมเด็จพระราชินีเขาภูมิของชาวบ้านตำบลเกาะยอมีความเชื่อว่าสมเด็จพระเจ้าเกาะยอเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำเกาะยอที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือเป็นอย่างสูง (แหล่งข้อมูล : สถาบันทักษิณคดีศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ)
2. ประเพณีทำบุญเดือนสิบประเพณีทำบุญเดือน 10 หรือชาวภาคใต้ทั่วไปเรียกว่า “วันชิงเปรต” หรือ ประเพณีชิงเปรต เป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่เปรตชนหรือบิดามารดา ปู่ย่า ตายาย ที่ล่วงลับไปแล้วตามคติความเชื่อของชาวบ้านทั่วไป
3. ประเพณีชักพระหรือประเพณีลากพระเป็นประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมานานจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 ชาวตำบลเกาะยอจะร่วมขบวนแห่เรือพระของวัดท้ายยอเข้าประกวด ณ บริเวณสระบัว (แหลมสนอ่อน)

4.2 คติความเชื่อในการปลูกเรือนของชาวเกาะยอ

ตารางที่ 4.2 แสดงความเชื่อในการเลือกพื้นที่ปลูกเรือน

คติความเชื่อ	เหตุผล
<ul style="list-style-type: none"> - เลือกพื้นที่ที่มีความลาดเอียงจากทิศใต้ไปยังทิศเหนือ หรือลาดเอียงจากหลังเรือนไปยังหน้าเรือน - ไม่เลือกพื้นที่ที่ไม่มีต้นไม้หรือต้นหญ้าขึ้นโดยเฉพาะที่มีบริเวณลักษณะ"ลานนกหว้า" - บริเวณบ้านควรมี "สระน้ำ ต้นยอ กอไผ่" 	<ul style="list-style-type: none"> - เนื่องจากความนิยมให้ส่วนครัวอยู่บริเวณระเบียงหน้าเรือน เมื่อฝนตกน้ำฝนจะไม่ชะเอาสิ่งสกปรกเข้าใต้ถุนเรือน - เป็นบริเวณที่ขาดลักษณะความอุดมสมบูรณ์ไม่เหมาะกับการทำเกษตร - สระน้ำ เพื่อใช้ทำการเกษตร ต้นยอ ใช้เป็นอาหารและยารักษาโรคและเป็นศิริมงคล กอไผ่ ต้นไม้สารพัดประโยชน์

ตารางที่ 4.3 แสดงความเชื่อในการเลือกไม้ปลูกเรือน

คติความเชื่อ	เหตุผล
<p>ไม้มงคล</p> <p>“ เสาไม้ก่อ รอดไม้ภัย ไตพญานาค ปากนนทรี ”</p> <p>ไม้ไม่เป็นมงคล</p> <p>“ ไม้เสม็ด ไม้ตะเคียน ไม้หลุมพอง “</p>	<ul style="list-style-type: none"> - เสาไม้ก่อ ไม้แกนก่อนำแกนมาทำเสา เพื่อความเป็นศิริมงคลแก่ผู้ปลูกเรือน - รอดไม้ภัย ปราศจากภัยอันตรายต่างๆ - ไตพญานาค บันไดใช้ไม้ขนาดบุด หากหาไม้ไม่ได้ อาจใช้บันไดเพียงชั้นเดียวก็ถือว่าใช้ได้ ซึ่งหมายถึงพญานาคมารองรับเรือนให้มีความมั่นคง - ปากนนทรี ประตูลูกไม้ใช้ไม้เนื้อนทรี โดยเชื่อว่านนทรีคือยักษ์หรือคนเฝ้าประตูวัด วัง คือผู้ปกป้องรักษา - เชื่อว่าไมตรี มีวิญญาณหรือสิ่งไม่ดีอาศัยอยู่

ตารางที่ 4.4 แสดงความเชื่อในการวางเรือนและกำหนดขนาดของเรือน

คติความเชื่อ	เหตุผล
<ul style="list-style-type: none"> - วางเรือนหันหน้าไปทางทิศเหนือหรือทิศตะวันออกเฉียงเหนือ - ขนาดเรือนจะต้องลงด้วยเลขคู่ 3 5 7 9 และ 11 ศอก - ไม่วางเรือนให้เงาทับบ่อน้ำและที่ลุ่มที่มีน้ำขัง 	<ul style="list-style-type: none"> - หน้าเรือนจะได้ร่มเงาและไม่รับแดดโดยตรง รวมทั้งอิทธิพลของลมมรสุมทางทิศใต้และตะวันตกเฉียงใต้ - ตัวเลขที่เป็นเลขคู่ไม่ดี เลขคู่จะเป็นมงคลต่อผู้อยู่อาศัยเรือน - อาจทำให้เกิดตะไคร่ ขยะจากเรือนตกลงน้ำ

ตารางที่ 4.5 แสดงความเชื่อในการเลือกไม้ทำเสาเอกหรือเสาภูมิ

คติความเชื่อ	เหตุผล
<ul style="list-style-type: none"> - ไม้ที่ทำเสาทุกต้นมาวางเรียงกันแล้วใช้ขวานเคาะเพื่อฟังเสียง หากเสาต้นใดเสียงแน่นจะเลือกใช้ทำเสาเอกหรือเสาภูมิ 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม้ที่มีเสียงหนักแน่นจะแสดงถึงความทนทาน เนื้อไม้แน่นไม่เป็นโพรงและเจริญเติบโตเต็มที่ของไม้ที่เลือกมาทำเสาเอก

การปลูกเรือนของชุมชนชาวเกาะยอจะไม่ใช้ไม้ต้องห้ามตามความเชื่อหรือไม้ที่ไม่เป็นมงคล เช่น ไม้ดีก็จะไม่ใช้

- ไม้หลุมพอ (พอดีตัว พอดีหลุม)
- ไม้ผีสิง คือ ไม้ตะเคียนทอง
- ไม้รากและน้ำ คือ ไม้ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำมักจะเป็นไม้เนื้ออ่อน
- ไม้ล้ม ไม้ฟ้าผ่า เป็นไม้ที่ไม่เป็นมงคล
- ไม้ฝาแฝด ซึ่งเป็นไม้คู่รัก จะไม่นำมาใช้เนื่องจากจะไม่ให้พรากออกจากกัน
- ไม้ที่มีเกาวัลย์พันเกี่ยวก็จะไม่นำมาใช้

การตัดไม้ของชาวเกาะยอในอดีต จะตัดไม้ในช่วงที่ไม่มีลูกไม่มีดอก เพราะถ้ามีจะทำให้เนื้อไม้หวานปลวกและมอด จะชอบและมากินได้ง่ายอีกด้านหนึ่ง คือ ปล่อยให้ต้นไม้ มีลูก มีผล เพื่อขยายพันธุ์ก่อน ก่อนที่จะตัดนำมาใช้ การตัดไม้นั้นจะต้องตัดทิ้งไว้หรือล้มทิ้งไว้ก่อนเป็นเวลานาน ชาวเกาะยอมักจะสร้างเรือนที่ละนิดโดยใช้เวลานาน เมื่อถึงช่วงฤดูทำนาหรือเก็บเกี่ยวก็จะไปทำก่อนเมื่อว่างก็จะกลับมาสร้างเรือนอีก ลักษณะของไม้ที่จะเลือกใช้งานแตกต่างกันมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ไม้ทาน กับ ไม้ทน

- ไม้ท่น จะเป็นไม้ที่ใช้ในงานโครงสร้างหลัง เสา คาน ซึ่งเป็นไม้เนื้อแข็งมากสามารถรับแรงอัดได้ดีบวกกับคติความเชื่อ เช่น เสาไม้ก่อ เป็นไม้เนื้อแข็งความเชื่อ คือ การก่อร่างสร้างตัว นอไม้รัก คือ รักษา ปากไม้ันนทรี คือ ยักษ์ผู้ปกป้องรักษา ไคไม้เนาคบุด คือ ไม้ที่ทนแดดทนฝนได้ดีและแข็งแรงใช้สำหรับงานภายนอกเรือน

- ไม้ทาน จะเป็นไม้เนื้อกลางหรือเนื้ออ่อน เป็นไม้ที่รับแรงดึงได้ดีมาก ส่วนใหญ่ในตัวเรือนจะใช้เป็น จันทัน กระจ่าง กลอน ออกไก่ เนื่องจากในงานโครงสร้างหลังคาจะทำให้แน่นและดูสวยงาม หากใช้ไม้เนื้อแข็งจะทำให้ไม้แตกง่ายเมื่อเวลาเจาะหรือแ่น เช่น ไม้อกไก่ ในอดีตจะใช้ไม้เส้นเดียวยาวตลอดทั้งความยาวหลังคา เรือนเกะยอจะมี 3 ช่วงเสา ซึ่งจะมีเสาดั้งทั้งหมด 4 ตัว เสาตั้งด้านนอก 2 ตัว คือ ด้านปิดจั่ว และเสาดั้งด้านใน 2 ตัว เสาตั้งนอกจะสูงกว่าเสาดั้งในหนึ่งซ้อ เพื่อเวลารับน้ำหนักหลังคากอกไก่จะแ่นได้ระดับที่สวยพอดี

ฝาผนังไม้ของเรือนเกะยอจะมีทั้งหมด 4 ด้าน คือ ด้านยาว 2 ด้านจะอยู่ทิศเหนือ – ใต้ และด้านสกัด 2 ด้านจะอยู่ทิศตะวันออก – ตะวันตก ซึ่งชาวบ้านจะเรียกว่า คล้า การก่อสร้างจะสร้างด้านยาวก่อน แล้วจะยกด้านสกัดทั้ง 2 ด้านไปปิดทับทั้งแผง เพราะลมในช่วงมรสุมจะพัดเข้ามาทางด้าน ตะวันตกเฉียงใต้และตะวันออกเฉียงเหนือ จะทำให้ผนังสามารถกันลมได้ดีและแข็งแรง การเลือกใช้ไม้ที่จะทำผนังนั้นก็ใช้ไม้เนื้อกลางหรือเนื้ออ่อนเช่นกัน เช่น ไม้กระท้อนหรือไม้ทัง โดยที่ผนังทั้งผืนจะใช้แค่ไม้ชนิดเดียวเท่านั้นจะไม่ผสมกันยกเว้นโครงเคร่า เนื่องจากการยึดหดตัวของเนื้อไม้แต่ละชนิดไม่เท่ากัน ถ้าใช้ไม้ต่างกันอาจทำให้ผนังบิดงอได้

การเคลือบไม้ของชาวเกะยอในอดีตนั้นจะมีด้วยกันหลายวิธีแล้วแต่ช่างที่จะเลือกใช้วิธีใด เช่น การแช่น้ำโคลนหรือน้ำทะเล จะต้องแช่เป็นเวลานานมากก่อนทำการแช่จะต้องตากไม้ให้แห้งสนิทไม่มีความชื้นในเนื้อไม้เมื่อแช่แล้วไม้จะดูดน้ำโคลนหรือน้ำทะเลเข้าไปแทรกซึมตามเนื้อมอด แผลง ปลวก ก็จะไม่มากิน อีกวิธีคือการแช่ไม้กับน้ำที่มาจากต้นครามป่า สีไม้ที่ได้จะเป็นสีฟ้าอมม่วงจะช่วยกัน มอด แผลง ได้อีกทางหนึ่ง ส่วนการเคลือบไม้โดยใช้น้ำมันผสมกับยาต่างๆ แล้วเคี่ยวเป็นเทคนิคการเคลือบในยุคที่รองลงมา ซึ่งสามารถใช้ได้และมีประสิทธิภาพดีในปัจจุบันและไม่ยุ่งยากสีที่ได้ก็จะเป็นสีดำแบบไม้เก่า ไม้อีกชนิดที่ใช้ทำผนังของเรือนเกะยอ คือ ไม้ไผ่ ส่วนใหญ่ไม้ไผ่ที่นำมาทำผนังจะทำในส่วนของเรือนครัว ซึ่งคว้นจากการทำอาหารจะเป็นตัวเคลือบไม้ไผ่ไม่ให้ มอด แผลง กัดกินรวมถึงเป็นการระบายอากาศได้ด้วยที่ชาวบ้านเรียกกันว่าฝาหายใจได้¹¹

11 วิวัฒน์ จิตนวล หัวหน้าโครงการวิจัยเรื่อง เรือนมงคลสูตร ต.เกะยอ อ.เมือง จ.สงขลา. การปลูกเรือนของชาวเกะยอ (สัมภาษณ์). วันที่ 18 มกราคม 2557.

4.3 เรือนพื้นดินเกาะยอ

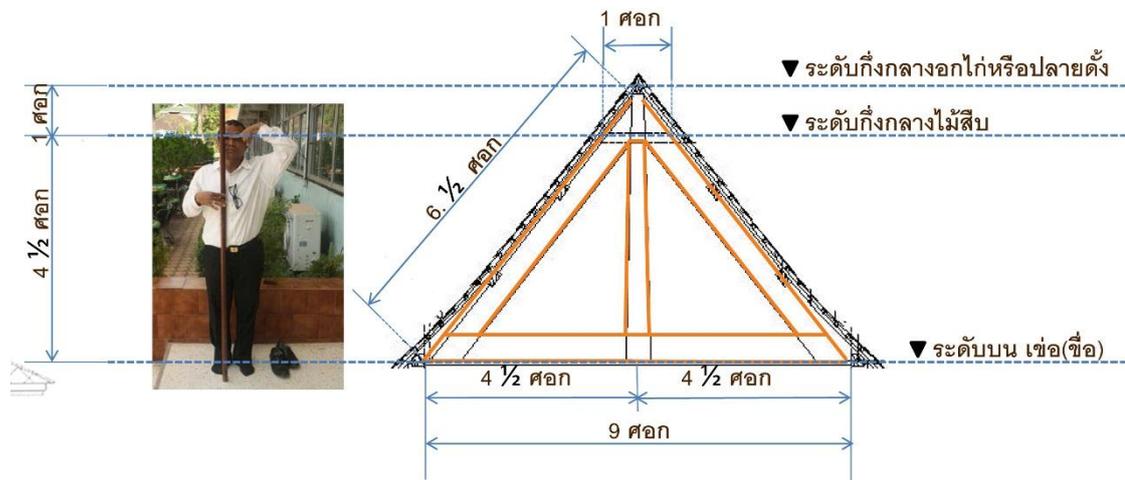
ลักษณะเรือนพื้นดินของชาวเกาะยอในปัจจุบันได้ลดลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากการทรุดโทรมสภาพของวัสดุ ซึ่งมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมและอายุการใช้งานของวัสดุ ทำให้ชาวเกาะยอส่วนใหญ่หรือเรือนเก่าที่ทิ้งแล้วสร้างใหม่ด้วยวัสดุสมัยใหม่ แต่ยังมีเรือนเก่าที่สภาพพอใช้ได้และยังคงมีคนอาศัยอยู่ หรือเรือนเก่าที่ได้รับการซ่อมแซมโดยใช้วัสดุอุตสาหกรรมที่มีในท้องตลาด แต่ลักษณะการซ่อมแซมที่เกิดขึ้น ทำให้ลดทอนคุณค่าทางสถาปัตยกรรมของเรือนพื้นดินเกาะยอเดิมไป เพราะฉะนั้นเทคโนโลยีการซ่อมแซมจึงเป็นอีกทางหนึ่งที่สามารถช่วยในการซ่อมแซมผนังไม้ของเรือนพื้นดินเกาะยอเดิมไว้โดยยังรักษารูปแบบและเอกลักษณ์ผนังไม้ของเรือนพื้นดินเดิมเอาไว้ รวมถึงเป็นการช่วยอนุรักษ์เรือนเก่าของชาวเกาะยอเอาไว้อีกทางหนึ่งด้วย

4.3.1 ลักษณะของเรือนพื้นดินเกาะยอ

จากการศึกษาและสำรวจลักษณะของเรือนพื้นดินเกาะยอ ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา ทั้งเรือนพื้นดินที่สามารถใช้งานได้อยู่ ชำรุดบ้างบางส่วนแต่สามารถใช้เป็นที่อยู่อาศัย จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาสามารถสรุปได้ว่าลักษณะของเรือนพื้นดินเกาะยอที่มีการใช้มาตราสูตรและมงคลสูตร รวมถึงสามารถแยกเรือนพื้นดินที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ได้ 2 ลักษณะ

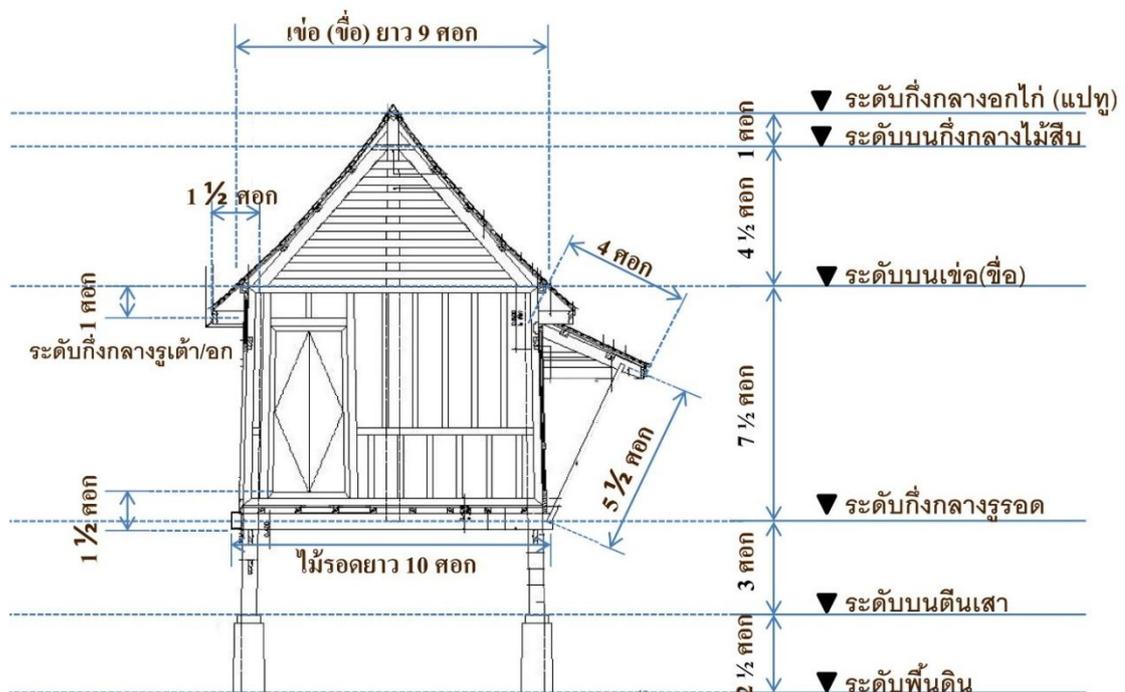
สัดส่วนของเรือนพื้นดินเกาะยอกับการใช้มาตราสูตรและมงคลสูตร สัดส่วนของเรือนพื้นดินเกาะยอจะมาจากมาตราสูตร คือสัดส่วนของเจ้าของเรือนหน่วยวัด เป็น ศอก คืบ วา ซึ่งจะวัดขนาดเหล่านี้จากเจ้าของเรือนเพราะหน่วยวัดในอดีตไม่มีจะต้องวัดจากเจ้าของเรือนเท่านั้น ส่วนมงคลสูตรจะเป็นหลักธรรมคำสอนในการอยู่เรือนและครองเรือน การใช้สัดส่วนร่างกายเจ้าของเรือนมาใช้เป็นสัดส่วนของเรือน

การสร้างเรือนของสัมมาทิษฐ์ จะสร้างต้นแบบคือ จั่วเรือน ก่อนแต่ในทาง มิฉฉาทิฎฐิ จะสร้างเสาชั้นมาก่อน เช่น โรงเหล้า โรงพนัน “รักดีห้ามจั่ว รักชั่วห้ามเสา” การกำหนดความสูงของดั่ง (เสาดั่ง) ขึ้นมาก่อนจากความสูงบนพื้นดินถึงดั่งจุมุกของเจ้าของเรือน แต่การวางจะให้วัดตรงหัวแม่เท้าจนถึงหัวคิ้ว ระยะส่วนนี้จะสูง ๔ ศอกครึ่ง หมายถึง ชีวิต บวกกับ ๒ คืบ หมายถึง ความคิด รวมทั้งหมด ๕ ศอกครึ่ง

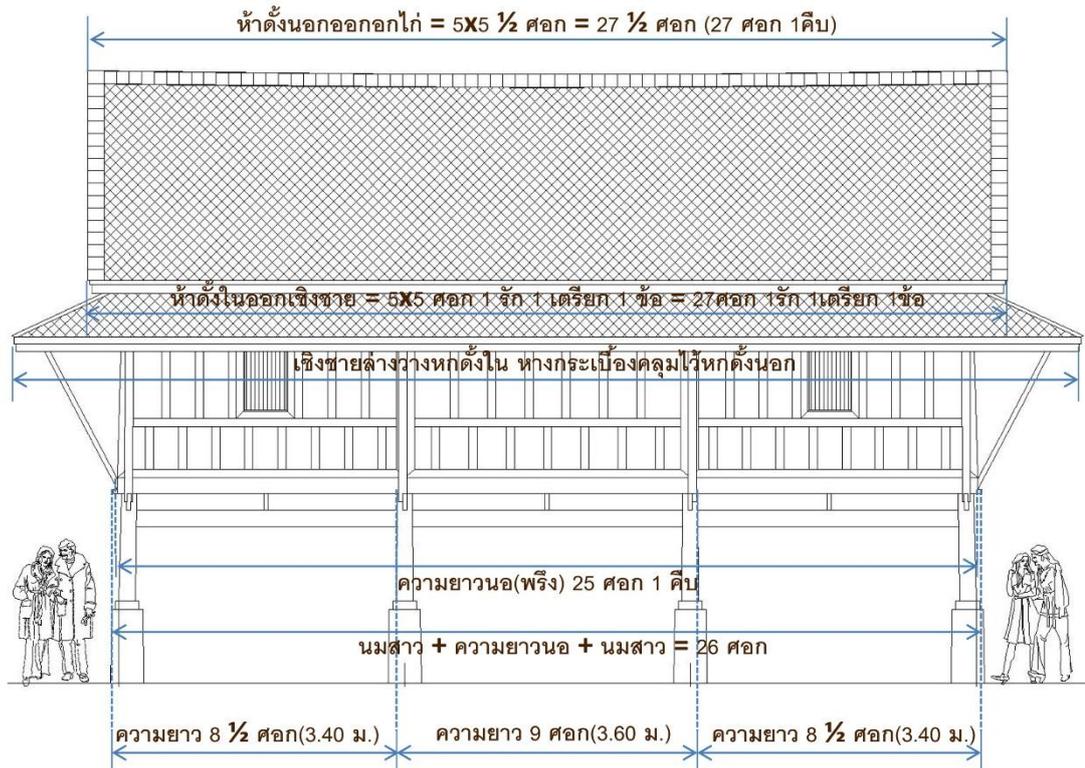

ภาพที่ 4.4 แสดงการวัดความสูงของดั่งเรือนจากดั่งเจ้าของเรือน (ที่มา : จากงานวิจัยเรื่องเรือนมงคลสูตร โดย อ.วิวัฒน์ จิตนวล)

ส่วนที่เหลือคือ “หักดั่งทั้งสองหนให้ชนกัน จันทันนั้นดั่งบวกคืบสี่สอดใส่” หมายความว่า เช่อ(ชื้อ) จะเท่ากับ 2 เท่าของดั่ง (๔ ศอกครึ่ง) = ๙ ศอก จันทันจะเท่ากับ ดั่ง + ๑ ศอก = ๕ ศอกครึ่ง(ดั่งเต็ม) + ๑ ศอก = ๖ ศอกครึ่ง

ภาพที่ 4.5 แสดงการวัดความระยะส่วนอื่นของเรือนจากดั่งเจ้าของเรือน (ที่มา : จากงานวิจัยเรื่องเรือนมงคลสูตร โดย อ.วิวัฒน์ จิตนวล)

ภาพที่ 4.6 แสดงการวัดความระยะส่วนอื่นของเรือนจากตั้งเจ้าของเรือน (ที่มา : จากงานวิจัยเรื่อง เรือนมงคลสูตร โดย อ.วิวัฒน์ จิตนวล)

มงคลสูตร คือ หลักธรรมคำสอนและความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆในการอยู่เรือนและครองเรือน ซึ่งแฝงอยู่ตามองค์ประกอบของเรือนมงคลสูตร

บอกความให้กับลูก
 ภายเจ้าคืออาหาร พ่อหมั้นหา
 เจ้าก้นนิตกายมาได้ครบ
 สองแขนเจ้าหมั้นเฝ้าประกอบกรรม
 ถึงเฒ่าเจ้าหน้อยนักสักเพียงไหน

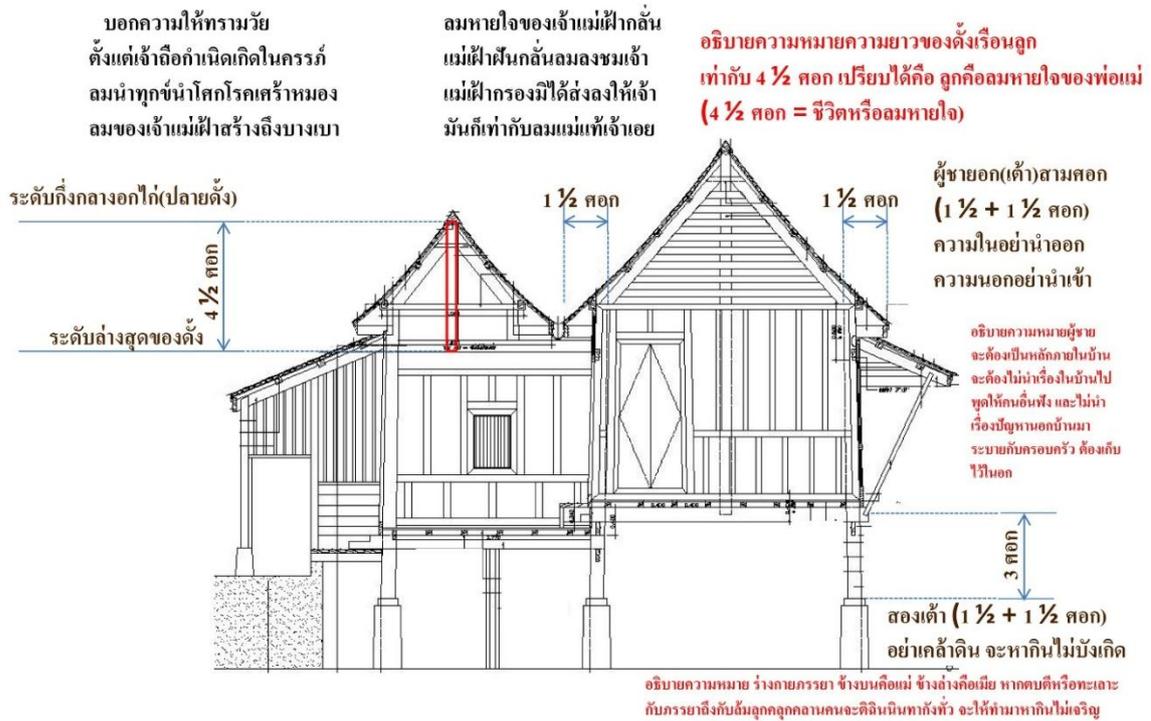
ความทันผูกผูกพ่อเริ่มก่อมา
 สร้างกายให้กับเจ้าพ่อเฝ้าทำ
 จงประสบขบกายได้พระธรรม
 ที่ชักนำให้พบสุขอย่าทุกข์ท้อ
 จงรู้ไว้สองแขนเจ้าทำหนึ่งพ่อ

อธิบายความหมายความยาวของสองจันทน์เรือนลูก
 เท่ากับ หนึ่งจันทน์เรือนพ่อ เปรียบได้ คือ การงาน
 (จันทน์)ที่ถูกได้กระทำ
 ที่คิดว่าเหนื่อยหนักแล้ว ยังไม่ถึงการงาน(จันทน์)
 ของพ่อ ซึ่งพ่อได้ทำงานมาหนักหนากว่าลูก

สองจันทน์เรือนลูกรวมกันเป็นหนึ่งจันทน์เรือนพ่อ

ภาพที่ 4.7 แสดงหลักธรรมคำสอนในการอยู่เรือนและครองเรือน (ที่มา : จากงานวิจัยเรื่อง เรือนมงคลสูตร โดย อ.วิวัฒน์ จิตนวล)

ภาพที่ 4.8 แสดงหลักธรรมคำสอนในการอยู่เรือนและครองเรือน (ที่มา : จากงานวิจัยเรื่องเรือน มงคลสูตร โดย อ.วิวัฒน์ จิตนวล)

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรมถึงลักษณะของเรือนพื้นดินเกาะยอดสามารถแยก เรือนพื้นดินเกาะยอดได้ 2 ลักษณะ คือ

ลักษณะที่ 1 มีการใช้มาตราสูตรและมงคลสูตรกันเรือน โครงสร้างเป็นเรือนไม้ผนังเป็นไม้ ผสมกับไม้ไผ่ทั้งหลัง มีดินเสาดตามรูปแบบดั้งเดิมของเรือนพื้นดินเกาะยอด ซึ่งจากการทบทวน วรรณกรรมในบทที่ 2 ลักษณะของเรือนพื้นดินเกาะยอดเดิม ไว้คือ เป็นเรือนยกสูงใต้ถุนโล่ง ผนัง เรือน จะหันด้านยาวออกทางหน้าบ้านช่วงเสา 3 ช่วงเสาด้านกว้าง 2 ช่วงเสาดและมีชานแล่นตรงกลางลด ระดับลง 30 - 40 ซม.มีดินเสารับเสาดไม้ เพื่อกันไม่ให้ดินเสาดุและสามารถเคลื่อนย้ายได้ วัสดุที่ใช้ เป็นไม้ที่มีในพื้นที่ เช่น ไม้กระถ่อน ไม้ไผ่ เป็นต้น ลักษณะรอยต่อจะเป็นการเข้าไม้แบบการเจาะ บาก สลักเดือย สอดเข้าลิ้ม ฝาผนังไม้มีหลายแบบ เช่น ผนังไม้ไผ่สาน ตีทับแบบประกน หรือ ไม้ กระดานตีซ้อนเกล็ด เป็นต้น

ลักษณะของเรือนที่มีการใช้มาตราสูตรและมงคลสูตรอยู่ มี 3 แบบ คือ

- เรือนเดี่ยวแบบ จั่วเดี่ยว ผนังเรือนจะมีด้านยาวสามช่วงเสาดและด้านสกัดสองช่วงเสาด โดย ลักษณะเรือนมีหลังคาจั่วเดี่ยวมีหลังคาพาไลล้อมรอบและมีหลังคายื่นยาวไปรับช่วงเสาดที่สองของ ด้านสกัด

ภาพที่ 4.9 แสดงเรือนเดี่ยวแบบ จั่วเดี่ยว (ที่มา : จากการสำรวจ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2555)

- เรือนเดี่ยวแบบ สองจั่วหรือออกบ้าน (ขยายชื่อ) ผนังเรือนจะมีด้านยาวสามช่วงเสา ส่วนด้านสกัดก็จะมีสามช่วงเสาเช่นเดียวกันแต่ช่วงเสาที่อยู่ตรงกลางของด้านสกัดจะเล็กกว่าทั้งสองข้าง ลักษณะการใช้งานก็จะเป็นโถงทางเดินโถงในสองช่วงเสาด้านหน้าและช่วงเสาที่สามจะเป็นส่วนของห้องนอนหลังคาจะมีจั่วสองจั่วโดยจั่วด้านหลังจะใหญ่กว่าจั่วด้านหน้าเล็กน้อยและมีหลังคาพาไลล้อมรอบทั้งสี่ด้านทางขึ้นเรือนจะอยู่ช่วงเสาตรงกลางของด้านยาว

ภาพที่ 4.10 แสดงเรือนเดี่ยวแบบ สองจั่วหรือออกบ้าน (ขยายชื่อ) (ที่มา : จากการสำรวจ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2555)

- เรือนเดี่ยวแบบ พ่อแม่พาลูก ผนังเรือนทางด้านยาวจะมีสามช่วงเสาซึ่งช่วงเสากลางจะกว้างกว่าด้านข้างใช้เป็นโถงใหญ่ส่วนด้านสกัดจะมีสามช่วงเสาเช่นกันช่วงเสาด้านหน้าจะเล็กกว่าช่วงเสาทั้งสองส่วนใหญ่จะเป็นระเบียงทางขึ้นเรือนและห้องครัวที่อยู่ด้านหน้าหลังคามีลักษณะทรงจั่วสามจั่วเรียงกันโดยจั่วตรงกลางเป็นจั่วขนาดเล็กนั้นคือ หลังคาจั่วลูกทางด้านซ้ายจะเป็นหลังคาจั่วพ่อและทางด้านขวาจะเป็นหลังคาจั่วแม่รวมกันก็จะเรียกหลังคาแบบพ่อแม่พาลูก

ภาพที่ 4.11 แสดงเรือนเดี่ยวแบบ พ่อแม่พาลูก (ที่มา : จากการสำรวจ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2555)

ลักษณะที่ 2 ช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่วนใหญ่จะมีอายุเรือนมากกว่า 60 ปี รูปแบบจะตัดทอนมาจาก มาตรฐานและมงคลสูตร มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบจากเรือนไทย โดยเป็นเรือน 2 ชั้นไทยผสมชวา มีการเปลี่ยนแปลงจากวัสดุไม้มาเป็นครึ่งตึกครึ่งไม้หลังคาปั้นหยาบ้าง จั่ว บ้าง ไม่มีตีนเสา เนื่องจากชั้นล่างก่ออิฐฉาบปูน จะสร้างเสาและผนังชั้นล่างด้วยอิฐเต็มแผ่นแล้ว ฉาบซีเมนต์ส่วนชั้น 2 จะเป็นไม้โดยจะตีฝาไม้ซ้อนเกล็ดนอนนอนโดยใช้ไม้กระทุ้ง ลักษณะของเรือนจะมี 2 แบบ คือ

- เรือนเดี่ยวแบบหลังคาทรงปั้นหย่าและมีหลังคาพาไลโดยรอบ ซึ่งแบบนี้จะได้รับอิทธิพลมาจากชวา ที่เข้ามาค้าขายในยุคหลัง

ภาพที่ 4.12 แสดงเรือนเดี่ยวแบบหลังคาทรงปั้นหย่าและมีหลังคาพาไลโดยรอบ (ที่มา : จากการสำรวจ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2555)

- เรือนเดี่ยวแบบหลังคาทรงปั้นหยาและทรงจั่วร่วมกัน เป็นการผสมผสานระหว่างหลังคาแบบเก่าและแบบที่ได้รับความนิยมเข้ามาใหม่ในยุคหลัง

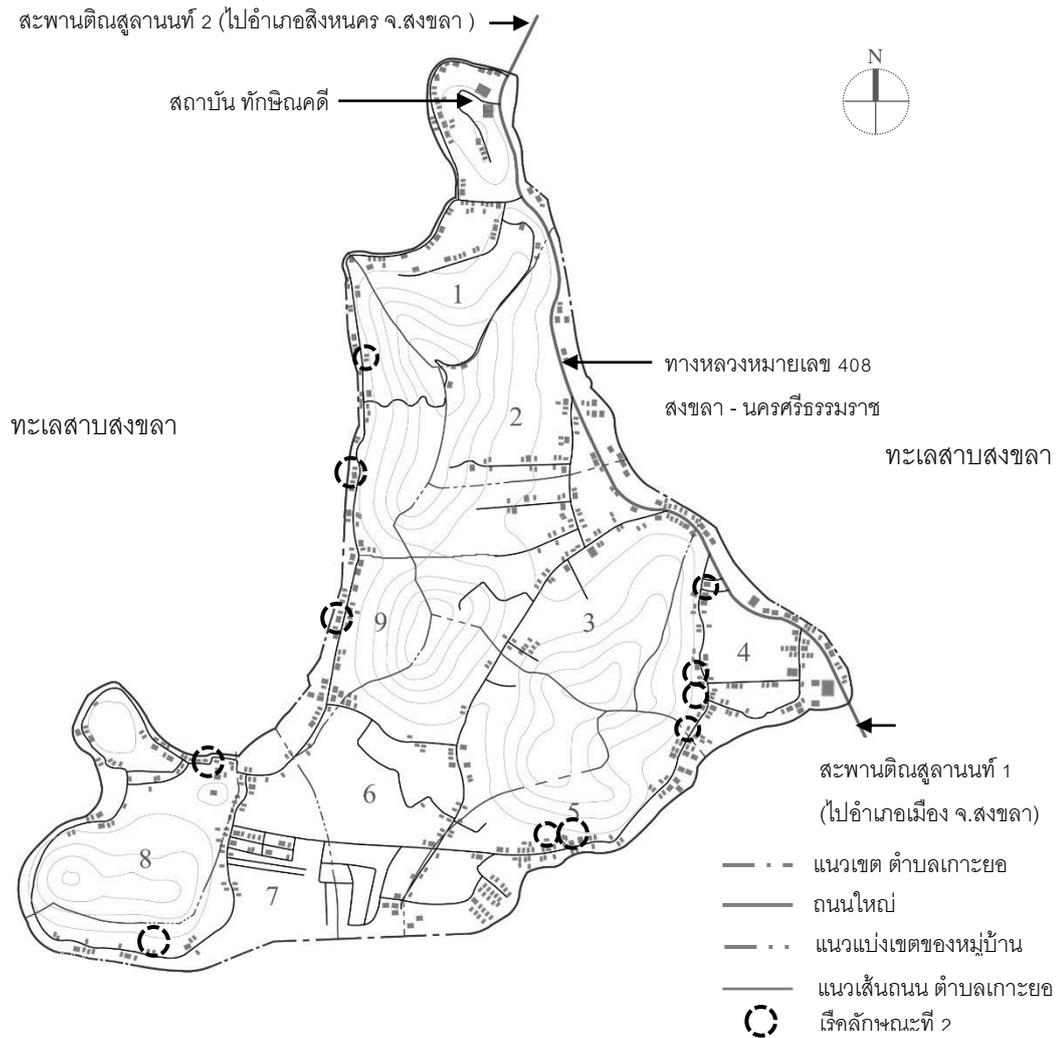
ภาพที่ 4.13 แสดงเรือนเดี่ยวแบบหลังคาทรงปั้นหยาและทรงจั่วร่วมกัน (ที่มา : จากการสำรวจ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2555)

โดยการวิเคราะห์จะเลือกลักษณะเรือนในรูปแบบที่ 1 มาวิเคราะห์หาเกณฑ์รูปแบบผนังไม้ของเรือนพื้นดินเกาะยอดเดิม เนื่องจากเรือนในยุคนี้มีอายุระหว่าง 100 – 200 ปี และมีลักษณะคล้ายกับเรือนพื้นดินเกาะยอดจากการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 จากการลงพื้นที่สำรวจเรือนพื้นดินเกาะยอด ต.เกาะยอด อ.เมือง จ.สงขลา พบว่ามีเรือนในรูปแบบที่ 1 อยู่จำนวน 9 หลัง จากทั้ง 9 หมู่บ้าน คิดเป็น 0.85 เปอร์เซ็นต์ จาก 1,060 หลังคาเรือน และเรือนในรูปแบบที่ 2 มีจำนวน 11 หลัง จากทั้ง 9 หมู่บ้าน คิดเป็น 1 เปอร์เซ็นต์ จาก 1,060 หลังคาเรือน

ภาพที่ 4.14 แสดงตำแหน่งของเรือนลักษณะที่ 1 (ที่มา : ผู้วิจัย เดือน มกราคม พ.ศ.2556)

1.นาย เรียง พัทธชนม์	เลขที่ 7	หมู่ที่ 4 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
2.นาง กาญจนา กลานุสน	เลขที่ 24	หมู่ที่ 4 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
3.นาง ชูศรี เจษदानนท์	เลขที่ 30	หมู่ที่ 4 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
4.นาง มุกดา วิมลศรี	เลขที่ 9	หมู่ที่ 5 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
5.ร้านอาหาร ศักดิ์โภชนา	เลขที่ 15	หมู่ที่ 5 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
6.นาง ปรมพร	เลขที่ 4	หมู่ที่ 6 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
7.กุฏิวัดท้ายยอ	เลขที่ 19	หมู่ที่ 8 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
8.นาง เจียร พึ่งประสาท	เลขที่ 7	หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
9.นาย เอกชัย	เลขที่ 10	หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา

ภาพที่ 4.15 แสดงตำแหน่งของเรือลักษณะที่ 2 (ที่มา : ผู้วิจัย เดือน มกราคม พ.ศ.2556)

10. นาง สมกิจ พัฒนาญา	เลขที่ 3	หมู่ที่ 4 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
11. นาง สมศรี กาจโร	เลขที่ 6	หมู่ที่ 4 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
12. นาย พัฒน์ ภัทรชนม์	เลขที่ 31	หมู่ที่ 4 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
13. นาง สุดสาย เทพนมิตร	เลขที่ 46	หมู่ที่ 4 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
14. นาง อุบล บุญทอง	เลขที่ 6	หมู่ที่ 5 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
15. นาง มณฑา ทุ่งสระโร	เลขที่ 7	หมู่ที่ 5 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
16. กุฏิวัดท้ายยอ	เลขที่ 19	หมู่ที่ 8 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
17. นาง อุไร ศรีไสว	เลขที่ 54/2	หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
18. นาง อัจจิมา อินคำ	เลขที่ 10	หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
19. นาง อนงค์ สะหะกะโร	เลขที่ 43/1	หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา
20. น.ส.อุษณีย์ สุวรรณพรรค	เลขที่ 59/3	หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา

4.3.2 ลักษณะภายนอกของเรือนกรณีศึกษา

จากการสำรวจลักษณะของเรือนกรณีศึกษา ยังเป็นเรือนพื้นถิ่นที่ใช้วัสดุธรรมชาติเป็นวัสดุหลักและอาจมีวัสดุอื่นปะปนมาบ้างอันเนื่องมาจากการซ่อมแซมและปรับเปลี่ยนพื้นที่ใช้สอยเพิ่มเติม วัสดุที่หลงเหลือส่วนใหญ่มีสภาพยังใช้งานได้อยู่ ลักษณะการปลูกเรือนทั่วไปส่วนใหญ่กระจัดกระจายในพื้นที่ 9 หมู่บ้านของตำบลเกาะยอ และบางส่วนก็อาจอยู่ใกล้ชิดกันเนื่องจากเป็นเครือญาติกันอยู่

เรือนในลักษณะที่ 1 (หลังที่ 1 – 9)

ภาพที่ 4.16 แสดงลักษณะภายนอกของเรือนลักษณะที่ 1 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

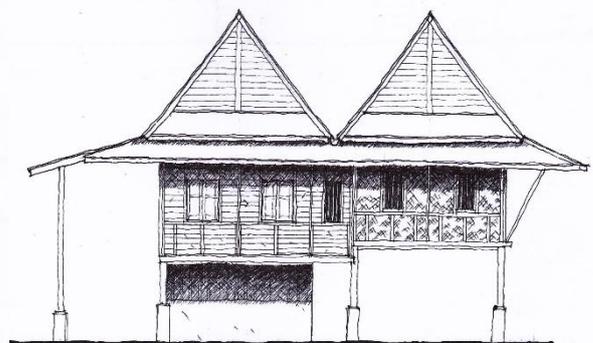
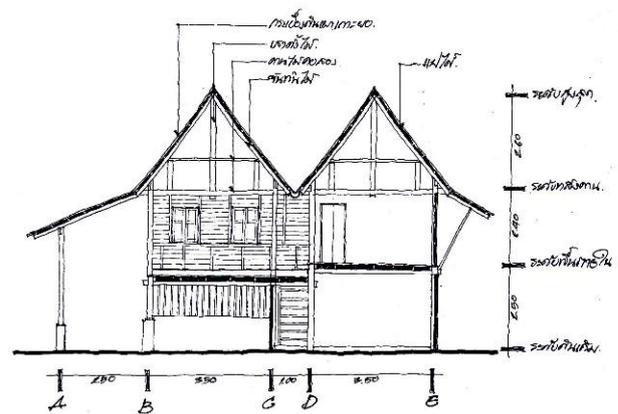
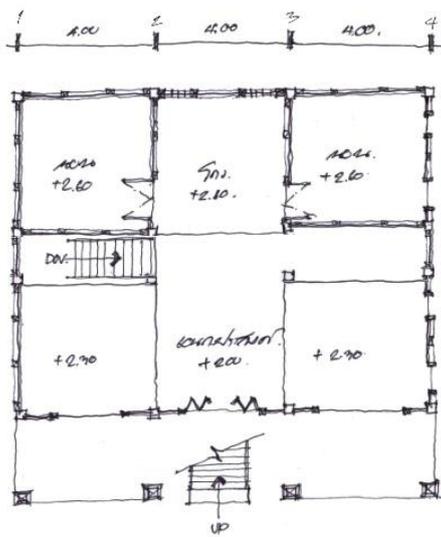
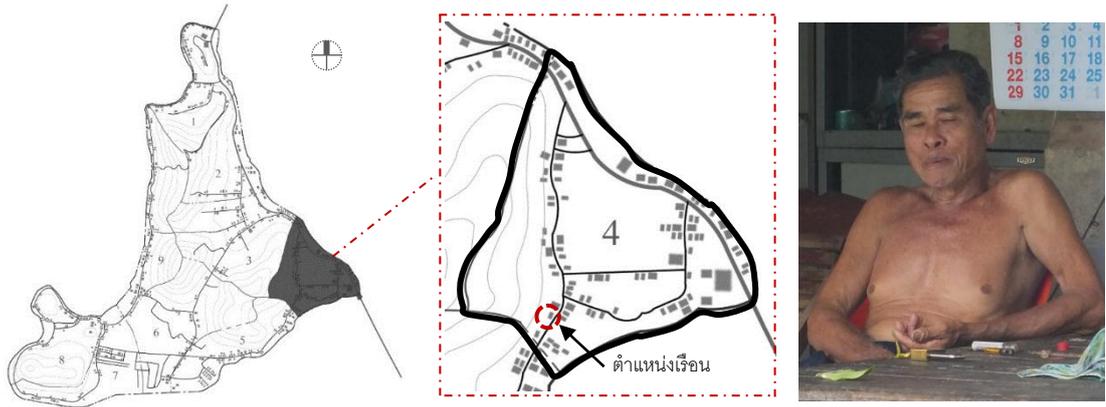
เรือนในลักษณะที่ 2 (หลังที่ 10 – 20)

ภาพที่ 4.17 แสดงลักษณะภายนอกของเรือนลักษณะที่ 2 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

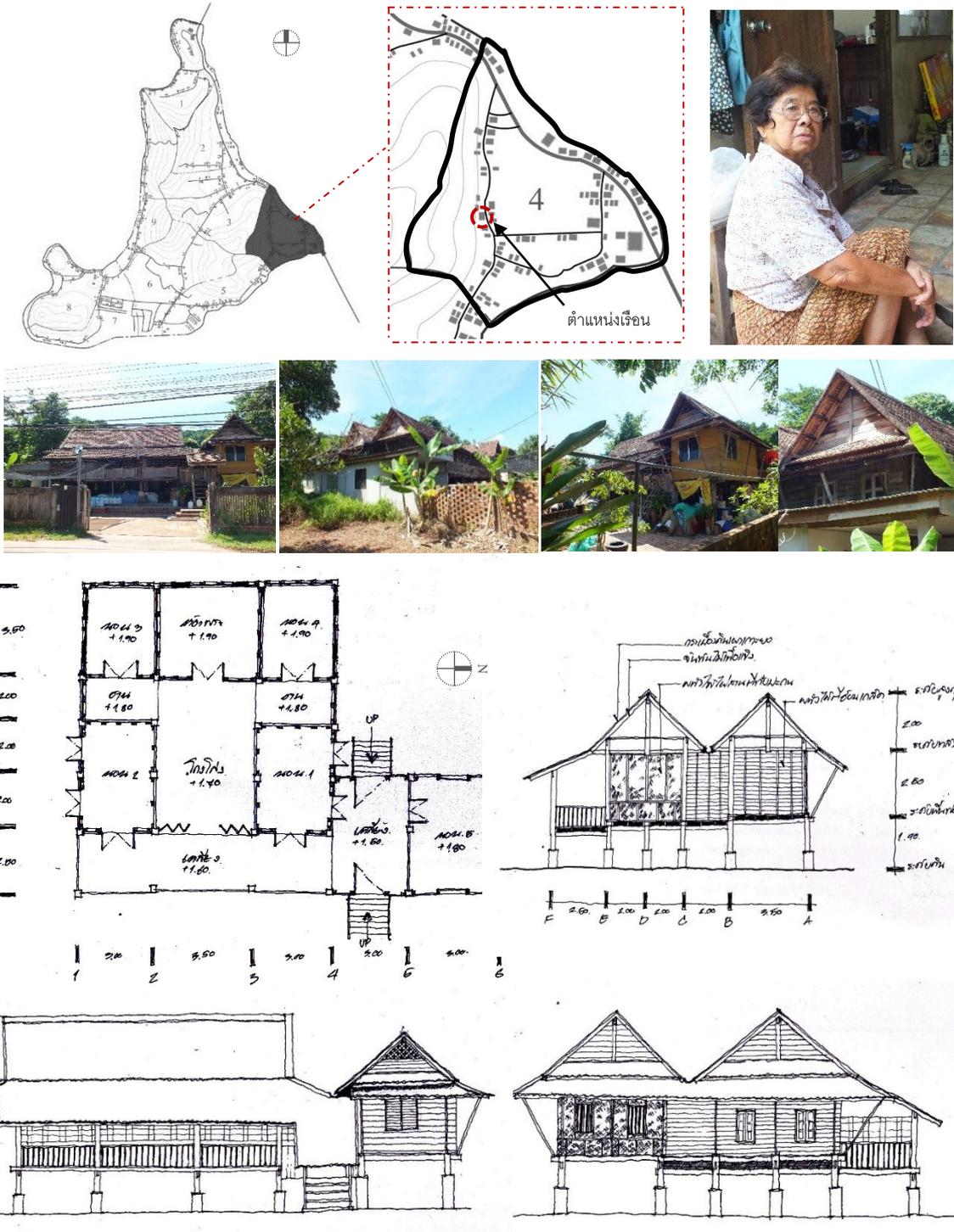
4.3.3 ลักษณะทางกายภาพของเรือนในลักษณะที่ 1

หลังที่ 1 นาย เรียง พัทธชนม์ เลขที่ 7 หมู่ที่ 4 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลาบ้านเรือนไทยพื้นถิ่นยกทรงสูงสองจั่วส่วนด้านล่างถูกตัดแปลงโดยการก่อผนังเป็นการก่ออิฐฉาบปูนส่วนชั้นบนยังคงสภาพเดิมอยู่ แต่ไม่มีการใช้งานแล้ว ใต้ค้ำเป็นที่เก็บของ อายุบ้านราว 110 ปี สร้างโดยช่างในท้องถิ่นร่วมกับการลงแขกปลูกเรือนสภาพบ้านโดยทั่วไปยังสมบูรณ์อยู่แต่มีการรื้อถอนไปบ้างบางส่วน วัสดุที่ใช้ จะใช้ไม้ที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่นไม้สัก ไม้กระถ่อน และไม้ไผ่ วัสดุผนังเป็นกระเบื้องดินเผาเกาะยอ การเข้าไม้เป็นแบบ สลักเดือย การเจาะเข้าลิ้ม

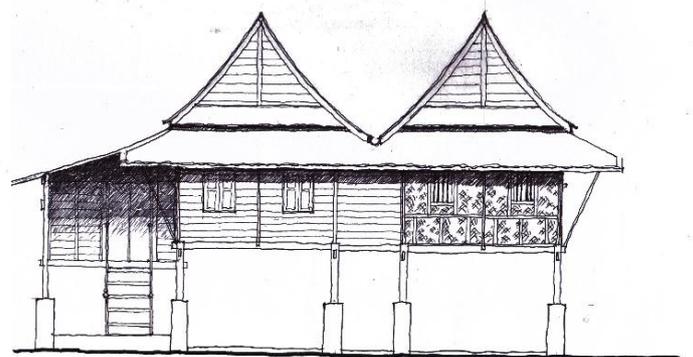
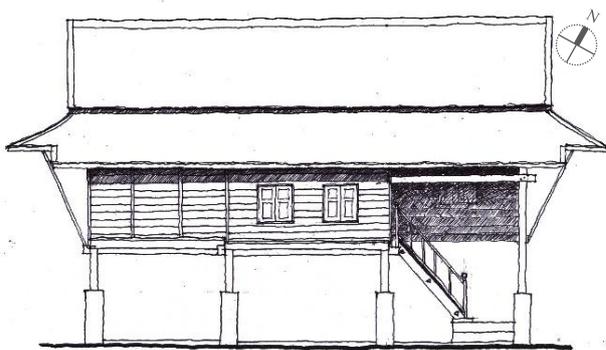
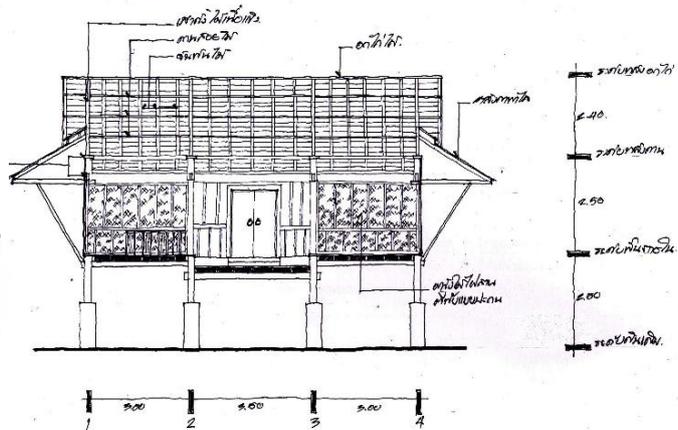
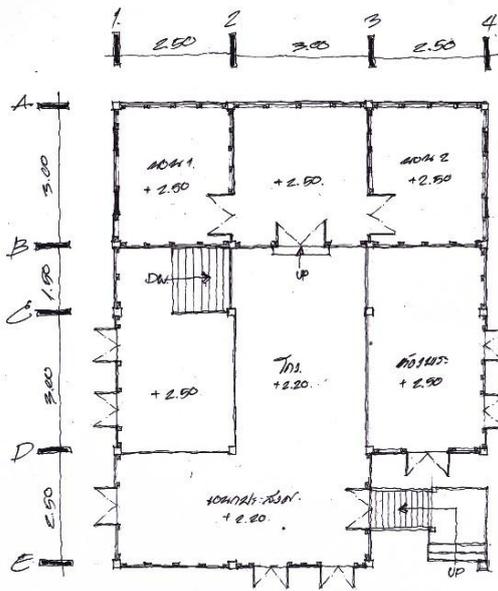
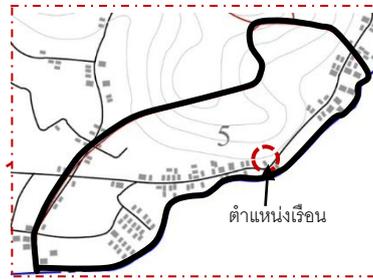
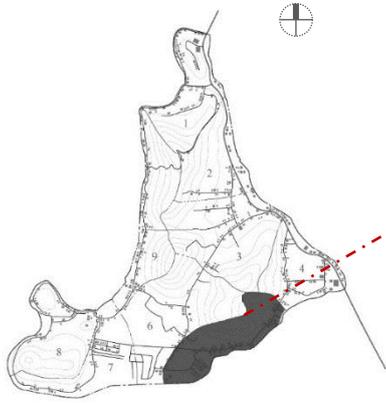
ภาพที่ 4.18 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 1 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 3 คุณยาย ชูศรี เจษฎานนท์ เลขที่ 30 หมู่ที่ 4 บ้านสวนทุเรียน ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา เป็นเรือนเก่าแก่ อายุราว 200 ปี สร้างโดยช่างในท้องถิ่นสมัยก่อน โครงสร้างหลักเป็นใช้ไม้เนื้อแข็ง ผนังเป็นไม้กระดานตีซ้อนเกล็ดแนวตั้งและแนวนอน ผนังไม้ไผ่สานตีทับแบบปะกนสภาพโดยรวมชำรุดแต่ไม่ถึงกับพัง ยังคงใช้ได้และยังใช้งานอยู่ถึงปัจจุบัน เทคนิคช่างรุ่นเก่าจะไม่ใช้ตะปู แต่จะใช้ไม้หลาวเป็นแท่งและตอกลงแทนตะปู เมื่อมีการซ่อมแซม จะใช้ตะปูสังกะสี

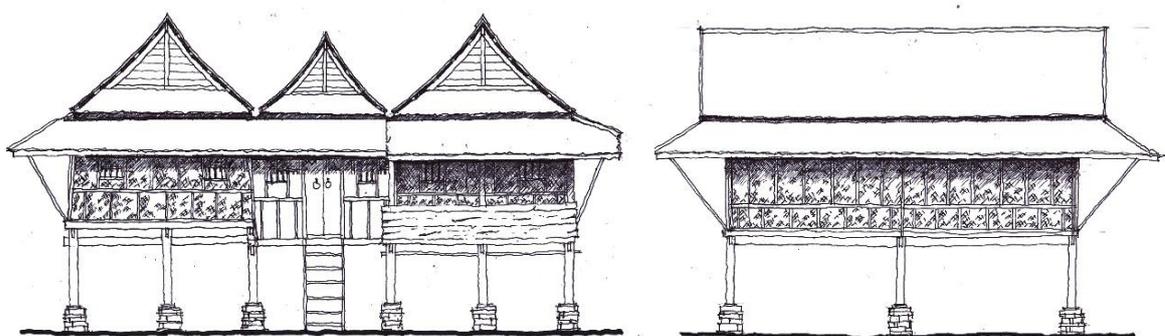
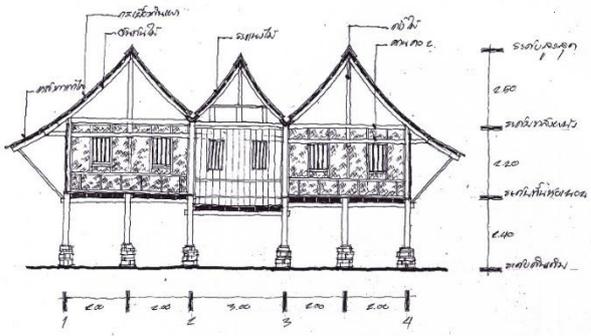
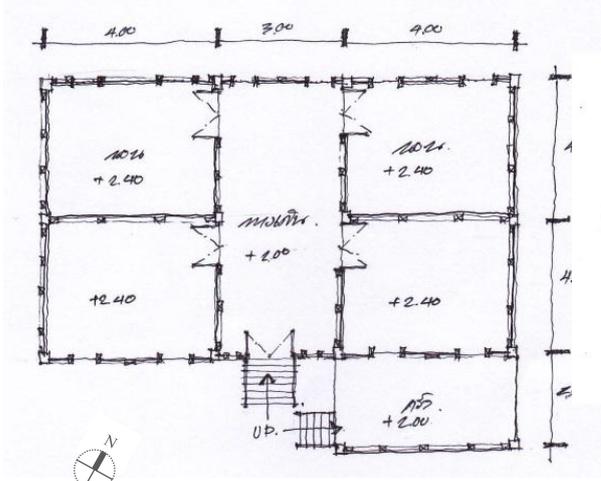
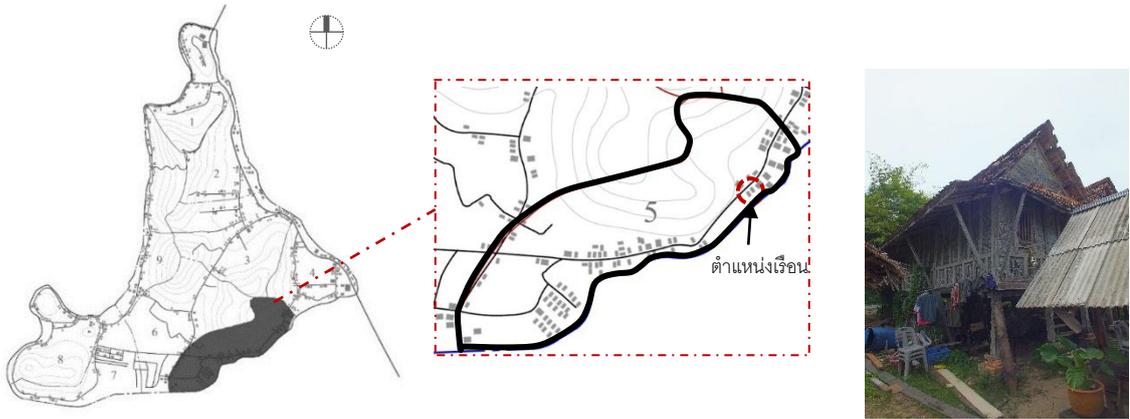
ภาพที่ 4.20 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 3 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 4 นาง มุกดา วิมลศรี เลขที่ 9 หมู่ที่ 5 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา สงขลา เป็นเรือน
เก่าอายุราว 115 ปี ลักษณะเป็นเรือนไม้ยกทรงสูงสร้างด้วยไม้ทั้งหลัง สภาพเรือนยังสมบูรณ์และ
ใช้งานอยู่

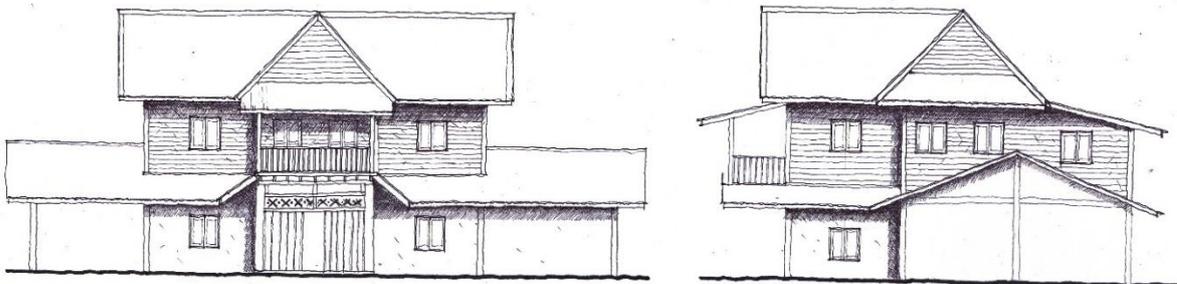
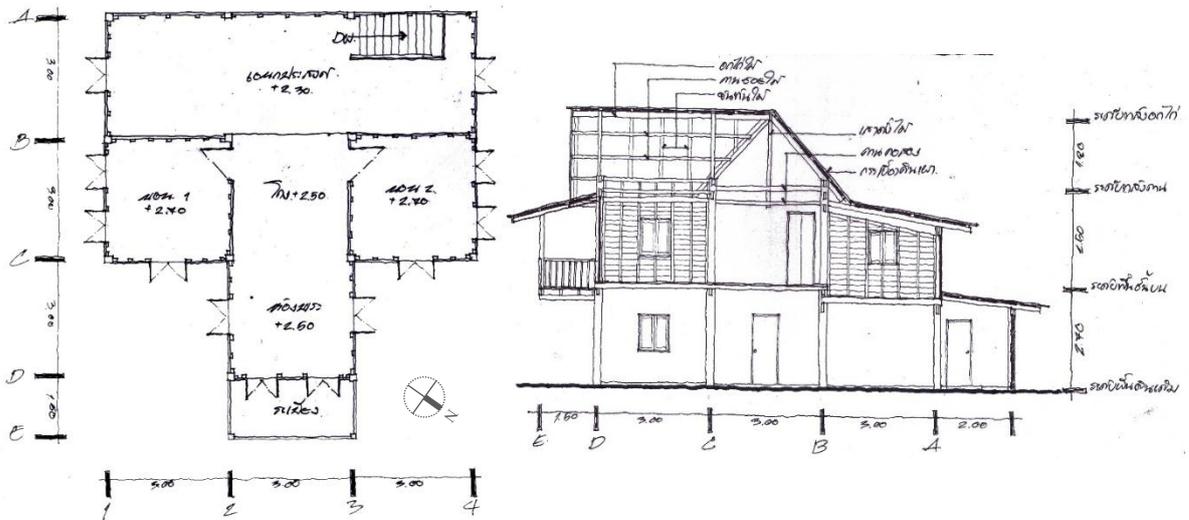
ภาพที่ 4.21 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 4 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 5 ร้านอาหาร ศักดิ์ โภชนา เลขที่ 15 หมู่ที่ 5 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลาเป็นเรือนพื้นดินเกาะยอแบบเก่า อายุเรือนมากกว่า 100 ปี สร้างโดยช่างในท้องถิ่นเป็นลักษณะเรือนยกใต้ถุนสูง ทรง 3 จั่ว โครงสร้างเรือนเป็นไม้ตะเคียน วัสดุที่ใช้เป็นไม้ทั้งหมด ผนังไม่มีหลายรูปแบบ ฝาเป็นแบบเรือนเก่าตั้งแต่ดั้งเดิม ผนังเป็นไม้กระถอนตีซ้นเกล็ดทั้งแนวตั้งและแนวนอน ผนังไม้ไผ่สานตี

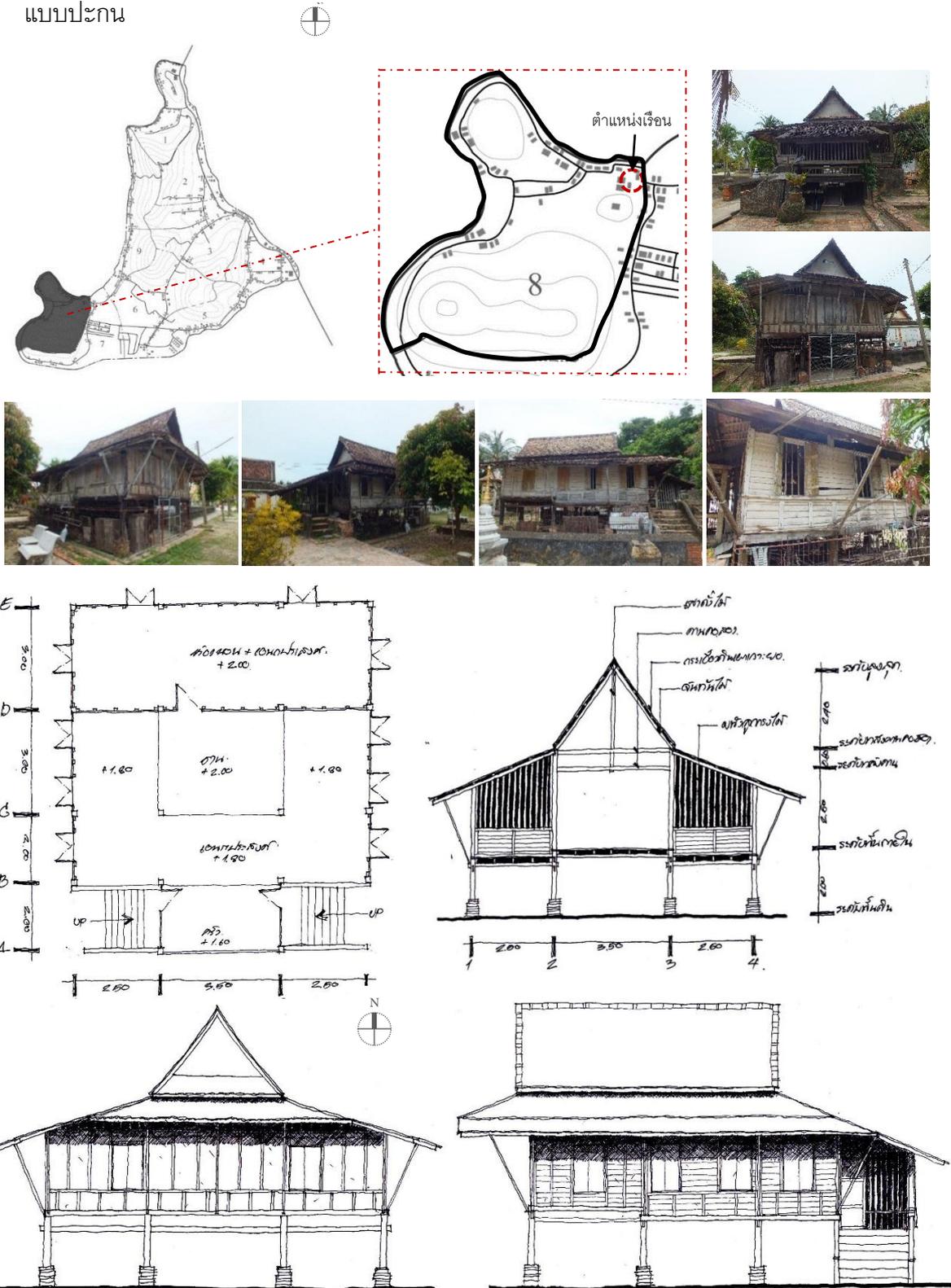
ภาพที่ 4.22 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 5 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 6 นาง ปรมพร เลขที่ 4 หมู่ที่ 6 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา ลักษณะเป็นเรือนไม้เก๋ยกทรงสูง แต่มีการต่อเติมชั้นล่างโดยการก่ออิฐฉาบปูนเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอยใหม่ ส่วนชั้นบนเป็นไม้แต่ไม่ค่อยได้ใช้งานมากนัก

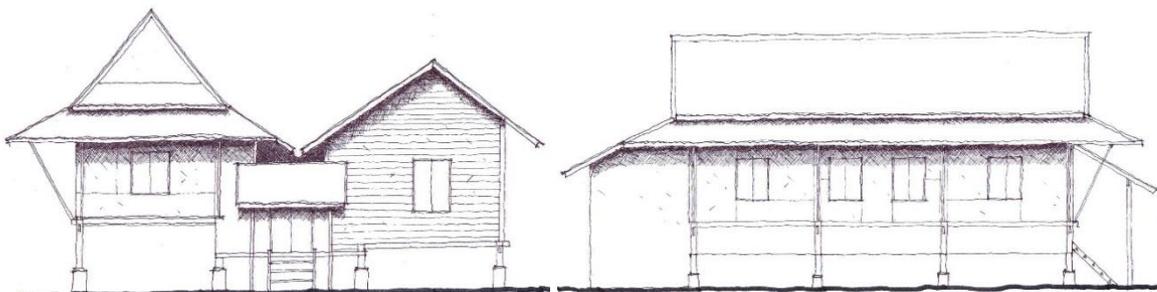
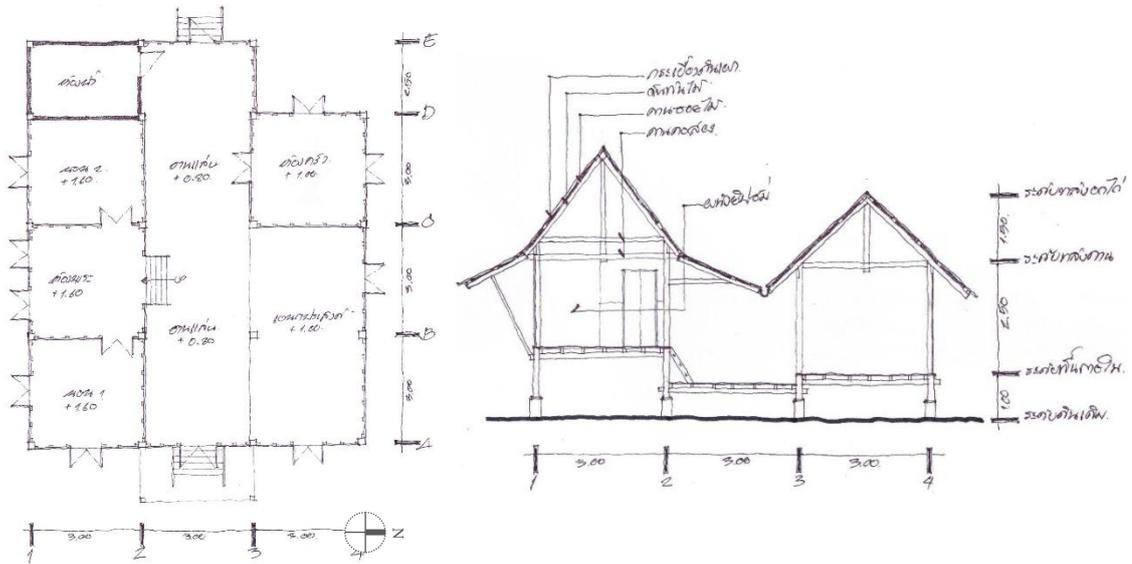
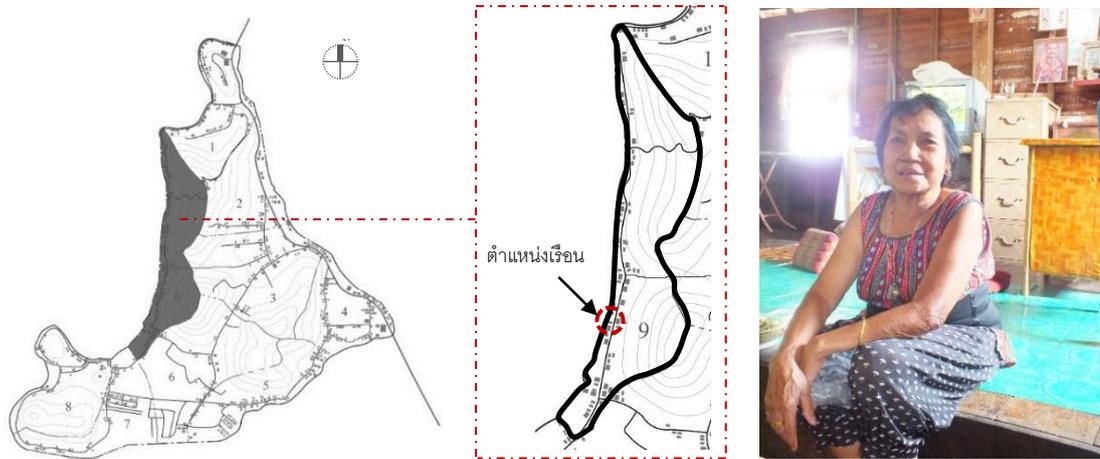
ภาพที่ 4.23 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 6 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 7 กุฏิวัดท่ายโย เป็นกุฏิเก่าซึ่งไม่ได้ใช้งานแล้ว แต่ทางวัดได้เก็บอนุรักษ์เอาไว้ ลักษณะเป็น เรือนไม้ยกได้ถุนสูง หลังคาทรงจั่ว และมีฟาไลยื่นออกทั้ง 4 ด้าน วัสดุที่ใช้เป็นไม้ทั้งหมด ไม่มีการ ซ่อมแซมแต่อย่างใด อายุเรือนราว 120 ปี ผนังเป็นผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดทั้งแนวตั้งและแนวนอน ตีทับ แบบปะกน

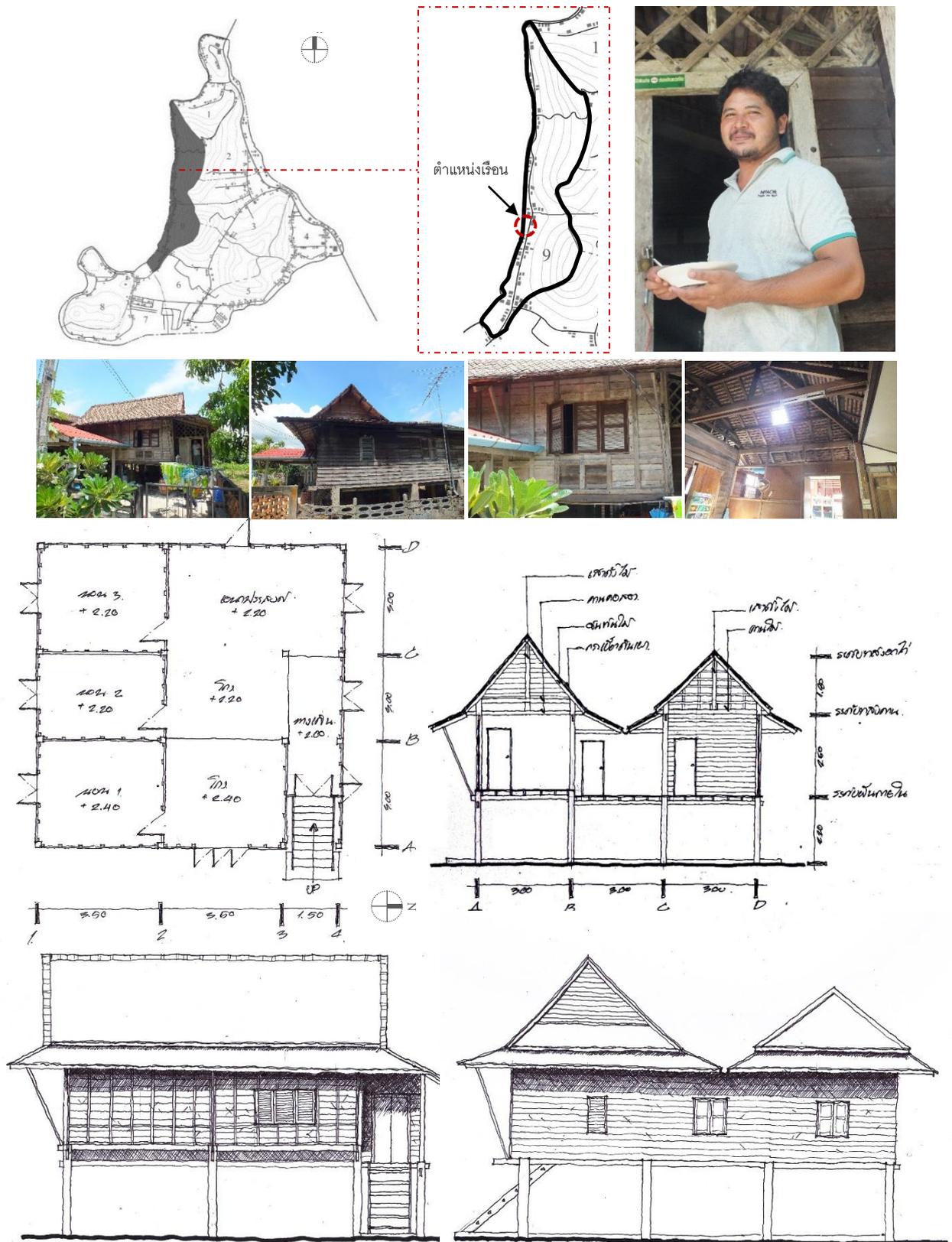
ภาพที่ 4.24 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 7 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 8 นาง เจียร พึ่งประสาท เลขที่ 7 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา เป็นเรือนเก่า ยกทรงสูงอายุเรือนกว่า 112 ปี สภาพเรือนทรุดโทรม และมีการซ่อมแซมโดยใช้วัสดุใหม่ ยิปซั่ม บอร์ด แต่ยังใช้โครงคร่าวเดิม ผนังเก่าเป็นผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอน

ภาพที่ 4.25 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 8 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

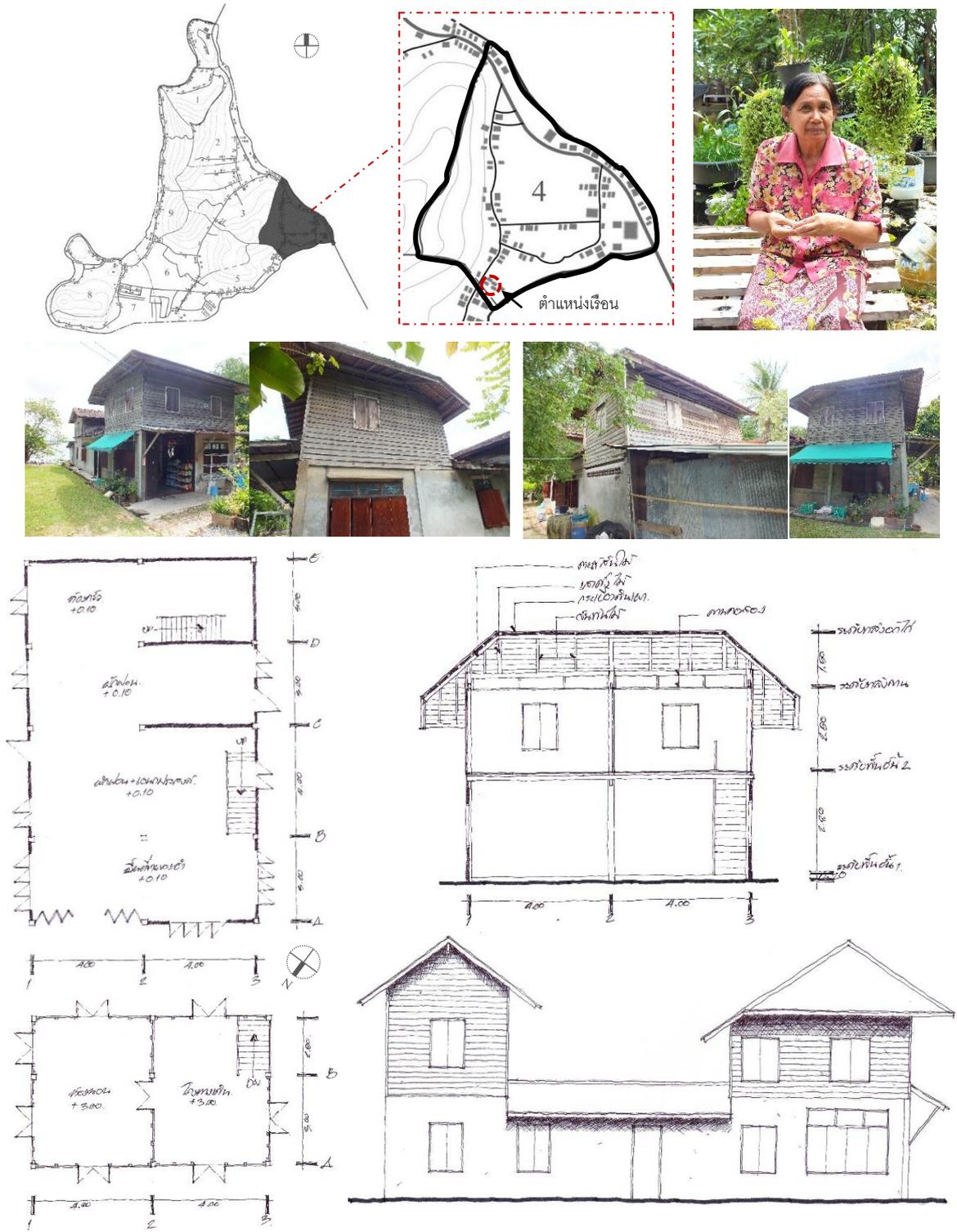
หลังที่ 9 นาย เอกชัย เลขที่ 10 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา ลักษณะเรือนเป็น เรือนไม้เก่าอายุราว 105 ปี ได้ถูกลงแต่มีการซ่อมแซมเสมาแล้ว ผนังเรือนยังคงสภาพดีอยู่ และได้มีการต่อเติมเรือนเพิ่มขยายออก ทางด้านหลังเรือน หลังคาทรงผสมทั้งหน้าจั่วและปั้นหยา

ภาพที่ 4.26 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 9 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

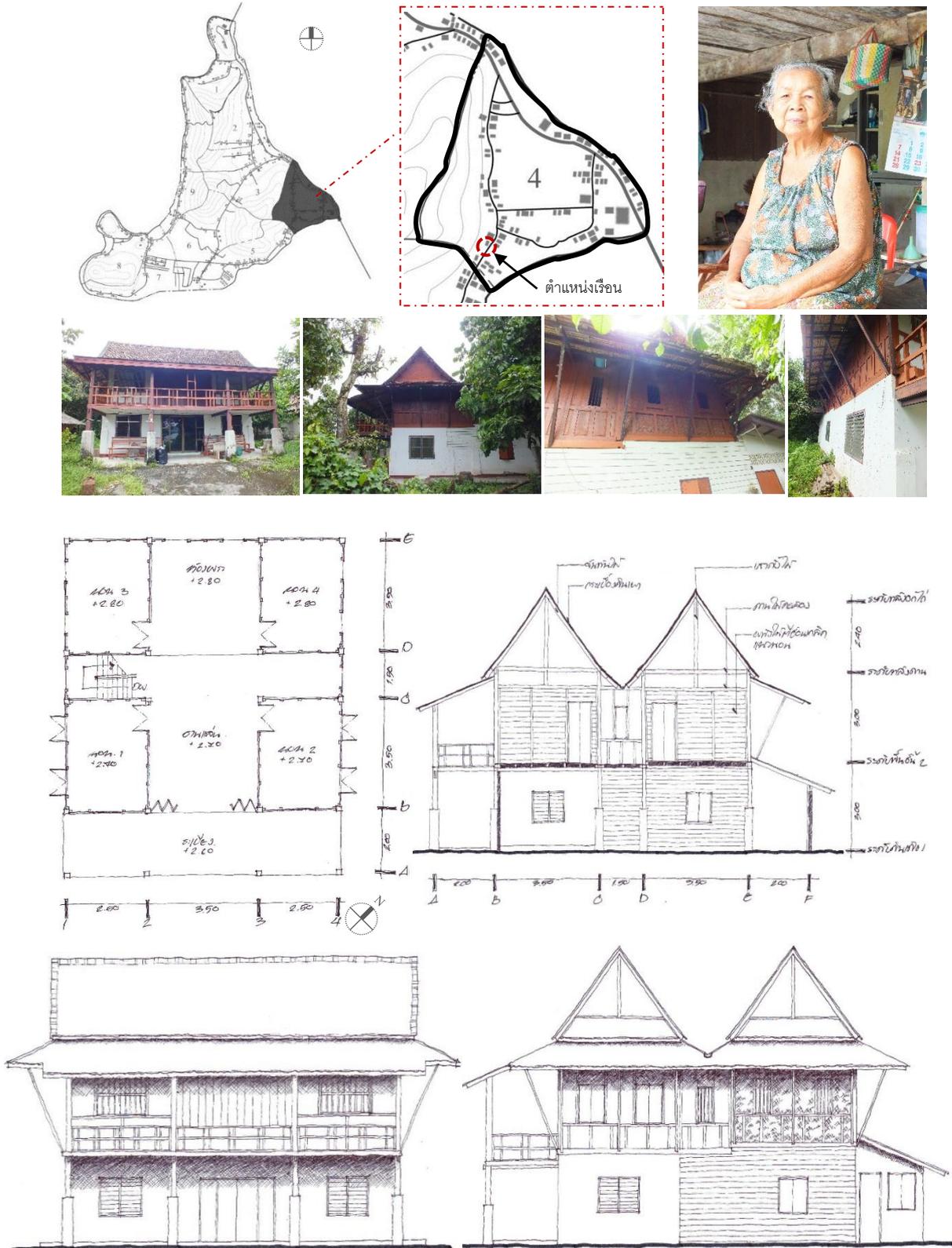
4.3.4 ลักษณะทางกายภาพของเรือนในลักษณะที่ 2

หลังที่ 10 นาง สมกิจ พัฒนาญา เลขที่ 3 หมู่ที่ 4 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา ลักษณะเรือนเป็นเรือนเก่า 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นก่ออิฐฉาบปูน ชั้นบนเป็นผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอน อายุราว 70 ปีหลังคาทรงปั้นหยาผสมจั่ว

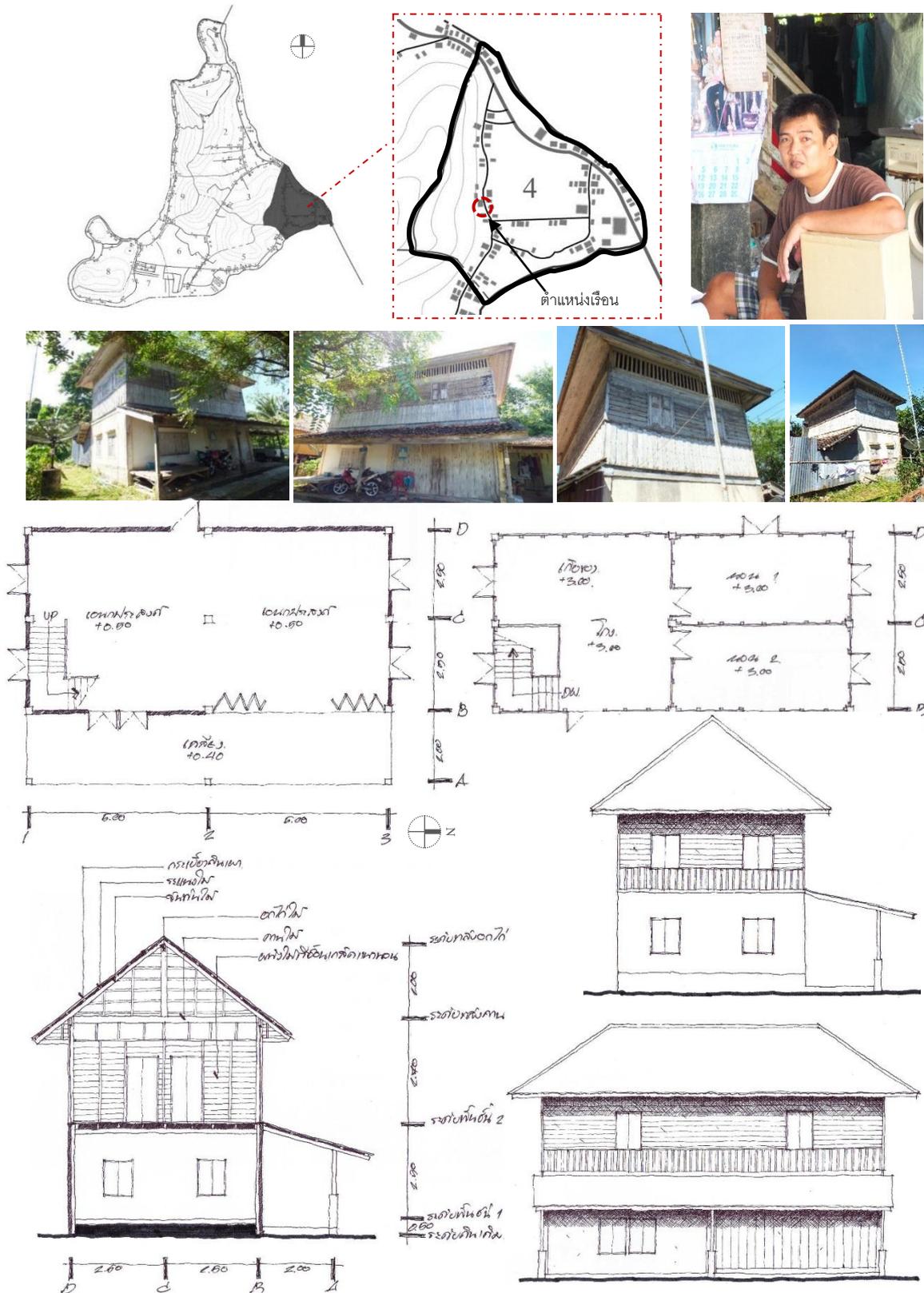
ภาพที่ 4.27 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 10 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 11 นาง สมศรี กาจโร เลขที่ 6 หมู่ที่ 4 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา เป็นเรือนไม้เก่า อายุเรือนราว 90 ปี เป็นเรือนยกทรงสูงแต่ได้มีการก่ออิฐขึ้นในชั้นล่างเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอย ชั้น 2 เป็นผนังไม้แต่ก็มีการซ่อมแซมและทาสีทับไว้

ภาพที่ 4.28 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 11 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 12 นาย พัฒน์ ภัทรชนม์ เลขที่ 31 หมู่ที่ 4 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา เป็นเรือน 2 ชั้น อายุราว 80 ปี ชั้นล่างเป็นก่ออิฐฉาบปูนเรียบ ชั้นบนเป็นไม้กระดานตีซ้อนเกล็ดแนวนอนและแนวตั้งหลังคาทรงปั้นหยา มุงด้วยกระเบื้องเกาะยอ

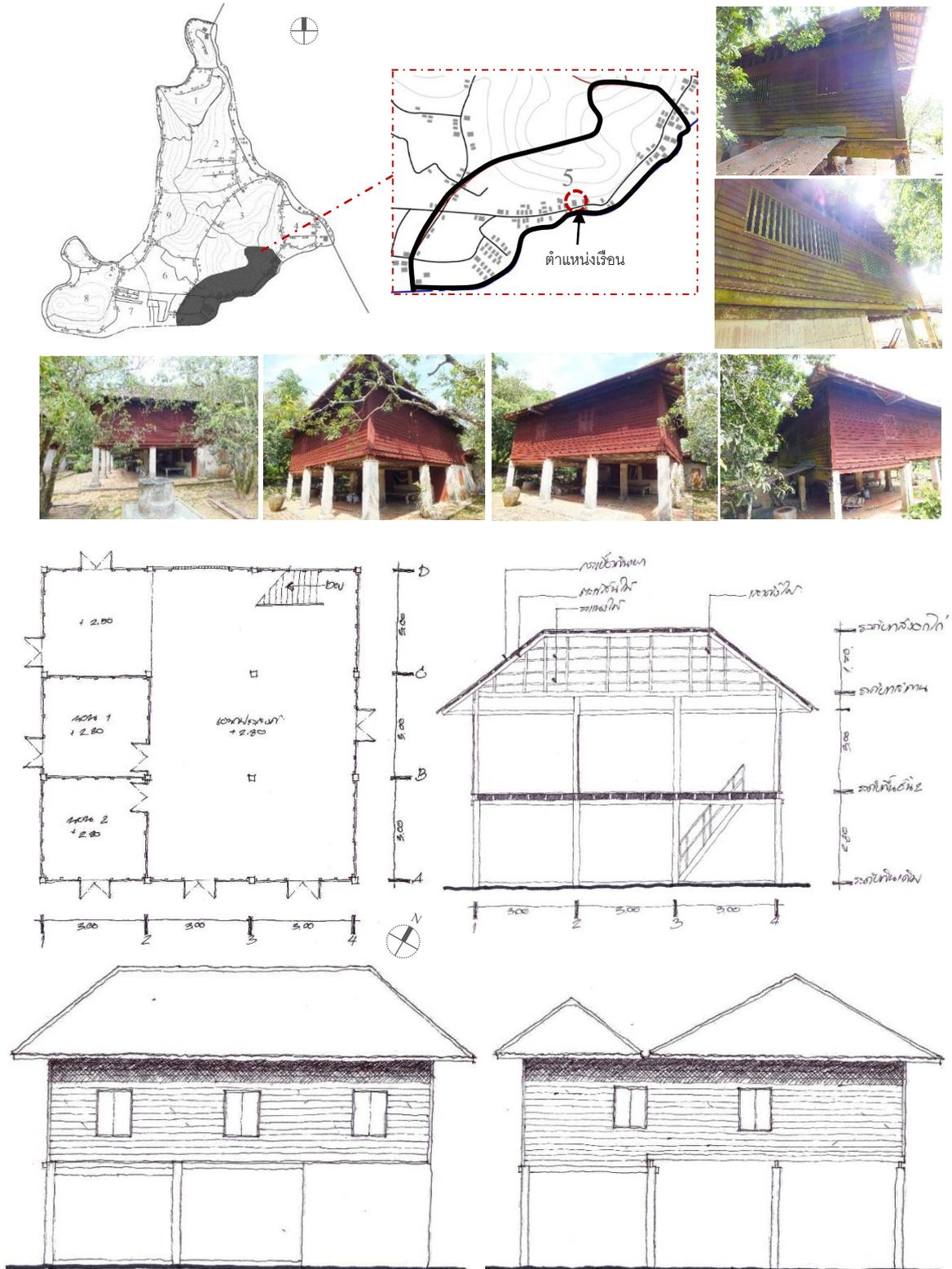
ภาพที่ 4.29 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 12 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 13 นาง สุดสาย เทพนินิตร เลขที่ 46 หมู่ที่ 4 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา เป็นเรือน 2 ชั้น อายุราว 75 ปี ชั้นล่างเป็นก่ออิฐแต่ไม่ฉาบปูน ชั้นบนเป็นไม้กระดานตีซ้อนเกล็ดแนวนอน หลังคาทรงปั้นหยา มุงด้วยกระเบื้องเกาะยอ ส่วนด้านหลังมีการต่อเติมเพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้สอย

ภาพที่ 4.30 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 13 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 14 นาง อุบล บุญทอง เลขที่ 6 หมู่ที่ 5 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา เป็นเรือนเก่ายก ใต้ถุนสูง ส่วนใต้ถุนมีการต่อเติมเล็กน้อย ชั้นบนเป็นผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอน ใช้เทคนิคการตอก ตะปูสังกะสี มีการซ่อมแซมเล็กน้อยแล้วทาสีกันมอดไม้ หลังคาทรงปั้นหยา

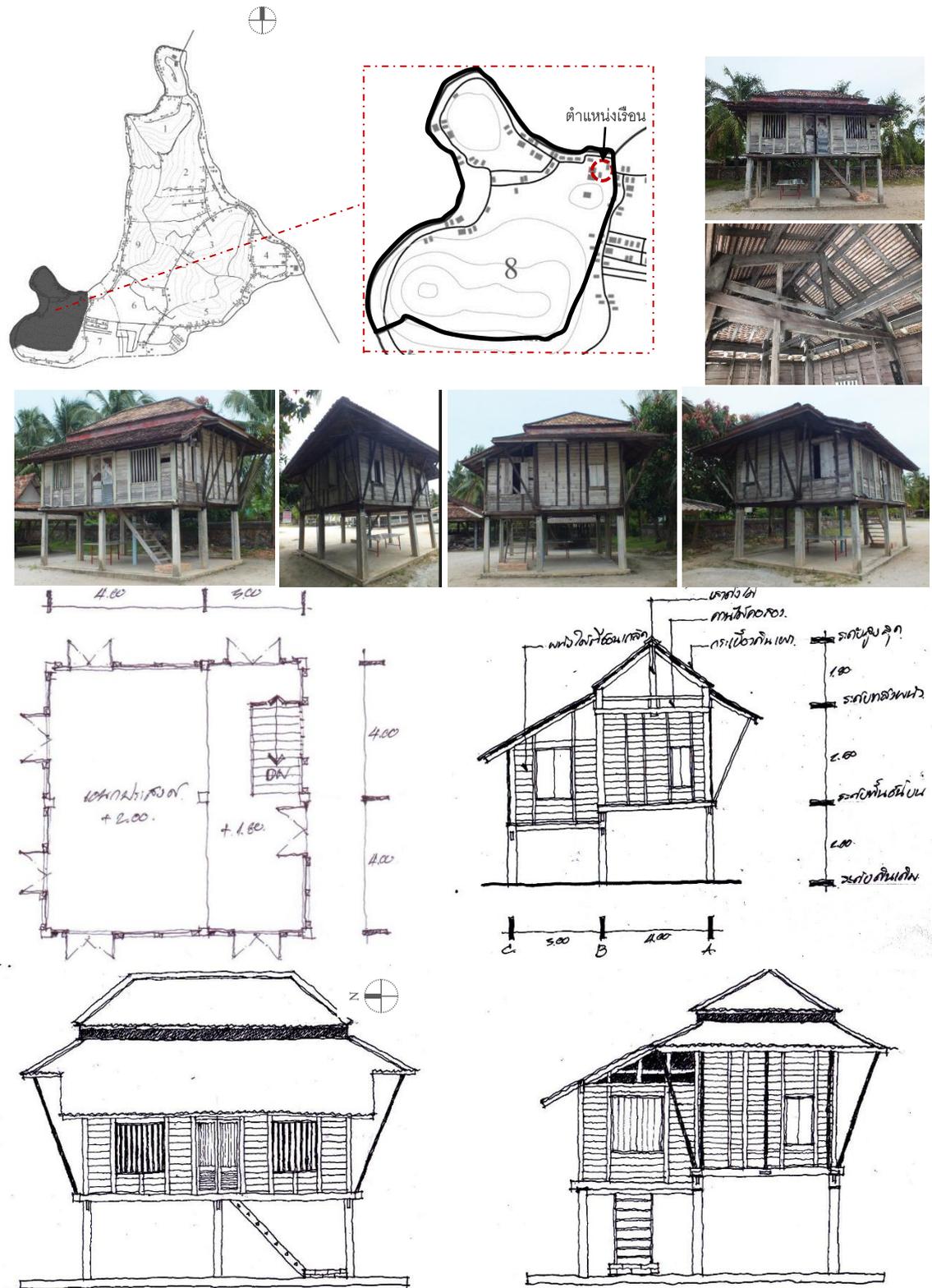
ภาพที่ 4.31 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 14 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 15 นาง มณฑา พุงสะโร เลขที่ 7 หมู่ที่ 5 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา เป็นเรือนเก่า ยกใต้ถุนสูง ส่วนใต้ถุนมีการต่อเติมเพื่อเพิ่มเป็นพื้นที่ใช้สอยใหม่ ชั้นบนเป็นผนังไม้ตีซ้อนเกล็ด แนวนอน ใช้เทคนิคการตอกตะปูสังกะสี มีการซ่อมแซมเล็กน้อยแล้วทาสีกันมอดไม้ แต่ไม่ได้มีการใช้งานแล้ว

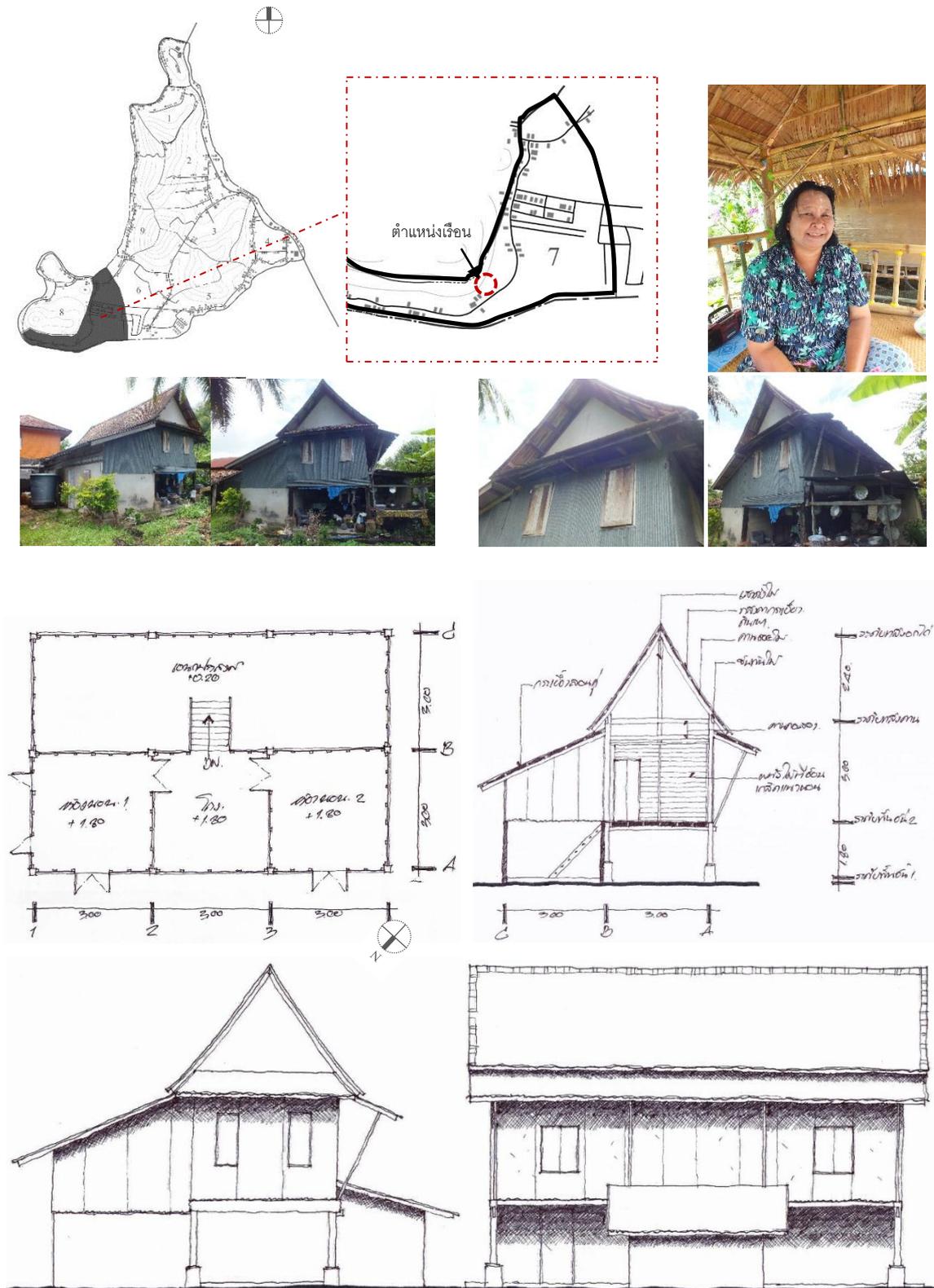
ภาพที่ 4.32 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 15 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 16 ภู่วัดท้ายยอด เลขที่ 19 หมู่ที่ 8 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา เป็นเรือนไม้ยกทรงสูงหลังคาบ้านเรือนไทยพื้นถิ่นยกทรงสูง ไม่มีการใช้งานแล้วเป็นภู่ว้าง แต่สภาพอาคารยังดีและสมบูรณ์อยู่ หลังคาเป็นรูปทรงปั้นหย่าและมีปีกนกยื่นออกมาทั้ง 4 ด้าน อายุบ้านราว 70 ปี สร้างโดยช่างในท้องถิ่น วัสดุที่ใช้ จะใช้ไม้ที่มีอยู่ในพื้นที่ วัสดุผนังเป็นกระเบื้องดินเผาเกาะยอ

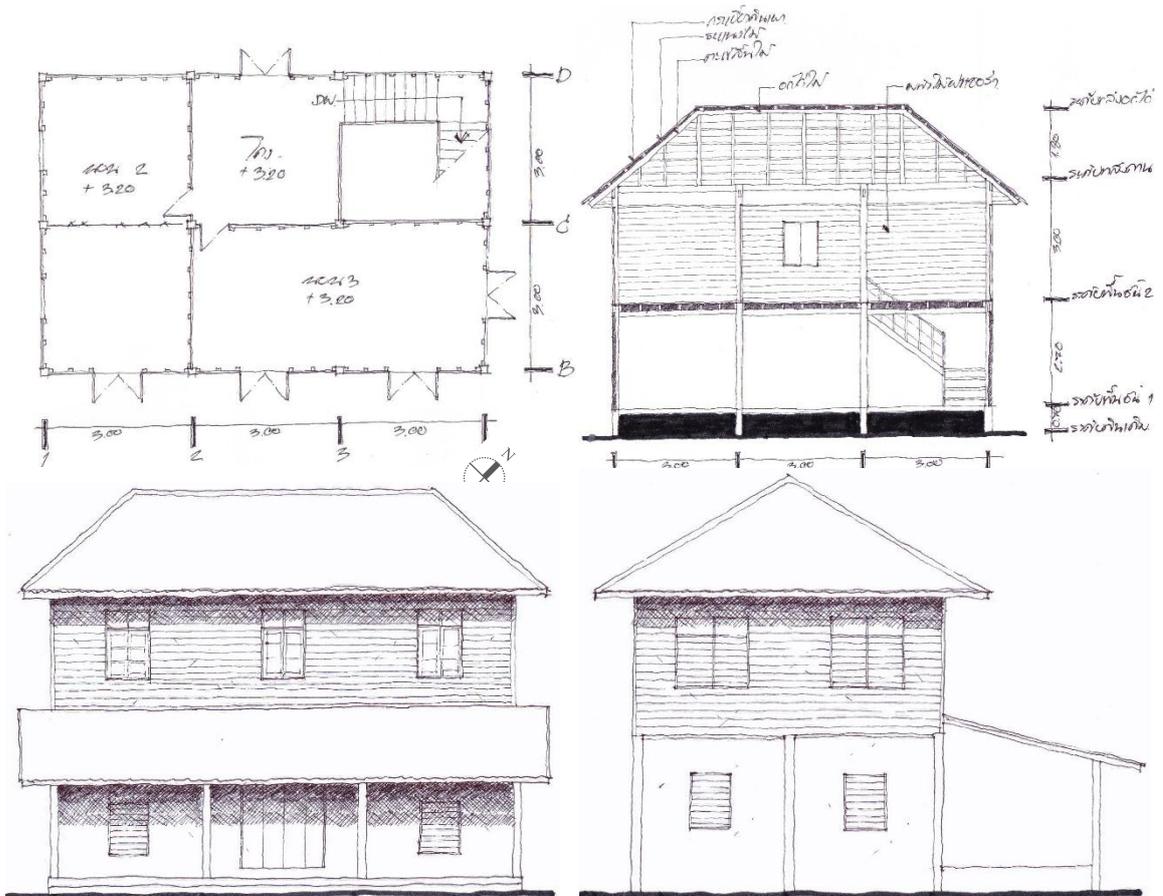
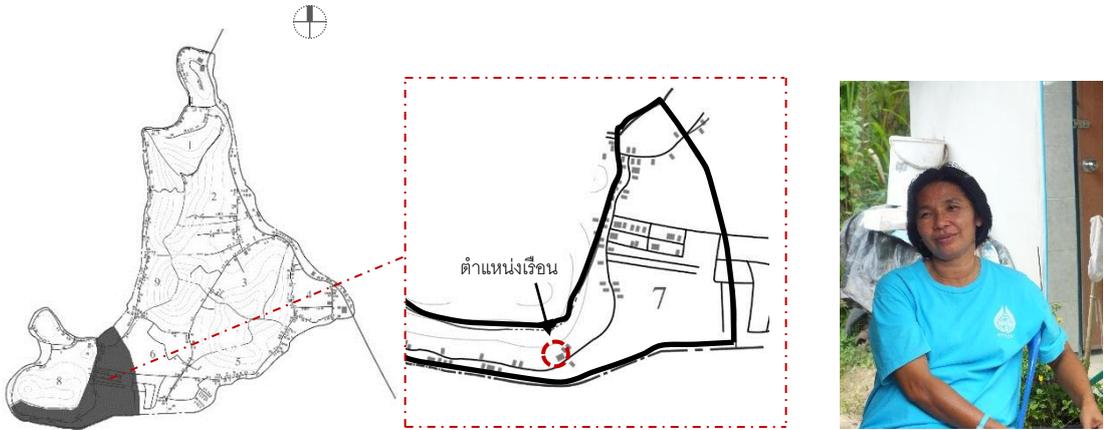
ภาพที่ 4.33 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 16 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 17 นาง อูไร ศรีไสว เลขที่ 54/2 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา ลักษณะเรือน
 เก่ายกทรงสูงผนังเดิมเป็นผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอนแต่ได้มีการซ่อมแซมและเปลี่ยนมาเป็น
 สังกะสี อายุเรือนราว 80 ปี หลังคาทรงจั่ว มีฟาไลทั้ง 4 ด้าน

ภาพที่ 4.34 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 17 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 18 นาง อัจจิมา อินคำ เลขที่ 10 หมู่ที่ 7 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา เป็นเรือน 2 ชั้น อายุราว 70 ปี แต่เดิมเป็นเรือนยกทรงสูง แต่ปัจจุบันได้ซ่อมแซมแล้ว ชั้นล่างเป็นก้ออิฐฉาบปูน ชั้นบนเป็นไม้ฝาเซอร่า แต่หลังคาเป็นบ้านหยา ทรงเดิม

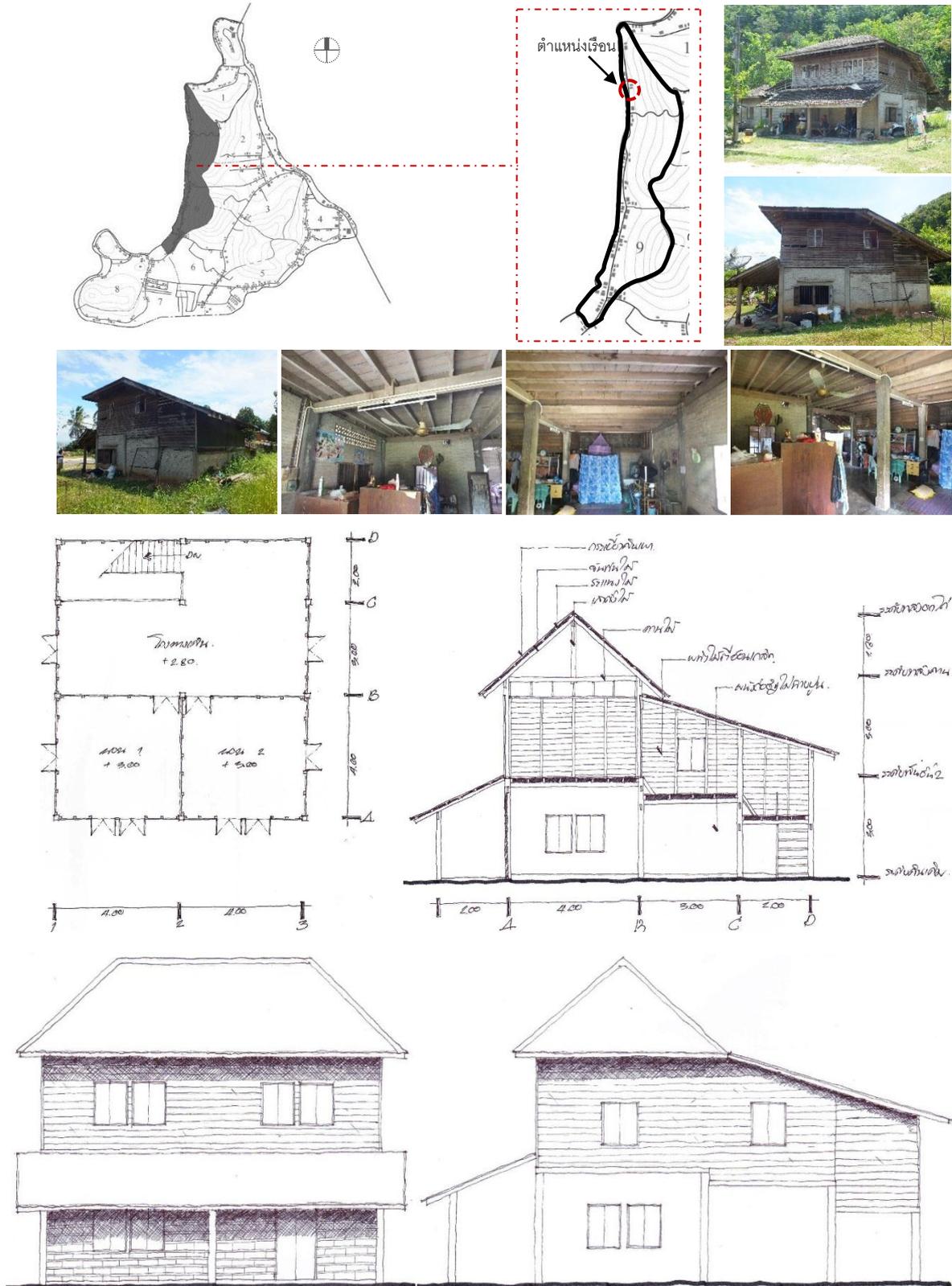
ภาพที่ 4.35 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 18 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 19 นาง อนงค์ สะหะกะโร เลขที่ 43/1 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา บ้านเรือนไทยพื้นถิ่น ส่วนด้านล่างถูกตัดแปลงโดยการก่อผนังเป็นการก่ออิฐฉาบปูนส่วนชั้นบนยังคงสภาพเดิมอยู่ แต่ค่อยๆ ไม่มีการใช้งานแล้ว หลังคาเป็นรูปทรงจั่วผสมกับปั้นหยา อายุบ้านราว 70 ปี แต่มีการซ่อมแซมเมื่อราว 10 ปี สร้างโดยช่างในท้องถิ่นกับคุณพ่อ สภาพบ้านโดยทั่วไปยังสมบูรณ์อยู่แต่มีการต่อเติมบางส่วน วัสดุที่ใช้ จะใช้ไม้ที่มีอยู่ในพื้นที่ ผสมกับวัสดุที่นำเข้ามาจากที่อื่น วัสดุมุ่งเป็นกระเบื้องดินเผาเกาะยอ

ภาพที่ 4.36 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 19 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

หลังที่ 20 น.ส.อุษณีย์ สุวรรณพรรค เลขที่ 59/3 หมู่ที่ 9 ต.เกาะยอ อ.เมือง จ.สงขลา เป็น เรือนเก่าอายุราว 90 ปี ลักษณะเป็น 2 ชั้น ชั้นล่างก่ออิฐซีเมนต์แต่ไม่มีการฉาบปูนส่วนชั้นบนเป็น ผนังไม้ตีซ้อนเกล็ดแนวนอน หลังคาทรงปั้นหยา มีชายคายื่นออกมาทั้ง 4 ด้าน

ภาพที่ 4.37 แสดงที่ตั้งและลักษณะภายนอกของเรือนหลังที่ 20 (ที่มา : จากผู้วิจัย)

4.4 ปัญหาของเรือนที่ทำให้เกิดการซ่อมแซม

โดยสาเหตุที่ทำให้เกิดการทรุดโทรมของวัสดุ คือ

1. **สาเหตุจากธรรมชาติ** วัสดุในการก่อสร้างต่างก็สร้างขึ้นด้วยวัสดุที่มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่จุดเสื่อมสภาพตามกาลเวลาโดยมีธรรมชาติเป็นตัวกระทำดังนี้

- สภาพดินฟ้าอากาศหรือภูมิอากาศจะเป็นตัวเร่งให้วัสดุต่างๆถึงจุดสลายตัวได้เร็วขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่มีอากาศร้อนชื้น ที่มีปริมาณน้ำฝนมาก อุณหภูมิที่แตกต่างกันในเวลากลางวัน และกลางคืนแดดจัดความชื้นสูง

- ความชื้น วัสดุจะดูดซึมความชื้นไว้ทั้งจากอากาศและจากพื้นดิน เมื่อเกิดการระเหยขึ้นที่ผิววัสดุนั้นๆ จะเป็นสาเหตุสำคัญ ที่ทำให้เกิดการเสื่อมสภาพอย่างรวดเร็ว

- ความแตกต่างของอุณหภูมิในบางพื้นที่ ซึ่งกลางวันอากาศร้อน กลางคืน อากาศเย็น ทำให้เกิดการขยายตัวและหดตัวของวัสดุเป็นเหตุให้ช่วยเร่งการเสื่อมสภาพของโบราณสถานได้

- ความร้อนแสงแดดทำให้วัสดุขยายตัวและเกิดการแตกร้าวได้

- ภัยธรรมชาติ เช่น น้ำท่วม แผ่นดินไหว ย่อมทำให้โบราณสถานเสียหายได้

2. **สาเหตุจากมนุษย์** วัสดุที่ใช้เป็นวัสดุธรรมชาติ คือไม้ สามารถแตกหักได้ง่ายจากการใช้งานเป็นเวลานาน อาจเกิดได้โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจ ก็ได้

จากการลงพื้นที่สำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นกับเรือน คือสภาพของวัสดุที่ทรุดโทรมเนื่องจากการใช้งานที่ยาวนาน และสภาพภูมิอากาศทำให้เกิดการผุพัง โดยเฉพาะผนังของเรือนที่เป็นผนังไม้ จึงทำให้ต้องมีการซ่อมแซมสภาพของผนังแต่เมื่อมีการซ่อมแซม ทั้งการเลือกใช้วัสดุและเทคนิคในการซ่อมแซมทำให้ลักษณะและรูปแบบของผนังไม้เปลี่ยนไปจากผนังไม้รูปแบบเดิม

ภาพที่ 4.38 แสดงลักษณะของเรือนพื้นดินเกาะยอดเดิมก่อนมีการซ่อมแซม (ที่มา : จากการสำรวจ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2556)

ภาพที่ 4.39 แสดงลักษณะของผนังไม้เรือนพื้นดินเกาะยอก่อนมีการซ่อมแซม (ที่มา : จากการสำรวจ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2556)

หลังจากมีการซ่อมแซมผนังเรือนแล้วการเลือกใช้วัสดุและเทคนิคการซ่อมแซมทำให้รูปแบบของผนังไม้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทำให้เอกลักษณ์ที่มีของเรือนพื้นดินเดิมก็เปลี่ยนไปด้วย

ภาพที่ 4.40 แสดงรูปแบบของผนังไม้ที่มีการซ่อมแซมแล้ว (ที่มา : จากการสำรวจ เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2556)